

בעיה

מסורת הפסיקה בישראל

לקט מכתבים ומאמרים
על חשיבותה של שמירת מסורת הפסיקה

תוכן עניינים

- 3..... מסורת הפסיקה בישראל
- 4-5 גילוי דעת מרבני ישראל
- 6..... מכתב מחאה נגד רב שנפגש עם הרפורמים \ הרב יצחק יוסף שליט"א, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
- 7..... אל תהי דן יחידי \ הרב שמואל אליהו שליט"א, רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית
- 8..... מכתב אזהרה \ הרב זלמן קורן שליט"א, ר"מ בישיבת 'ניר' קרית ארבע לשעבר, ומחבר הספר "חצרות בית ה'"
- 9..... הצניעות והטהרה \ הרב יהושע כ"ץ שליט"א, רב העיר מעלה אדומים
- 10..... מכתב הבהרה \ הרב מאיר מאזוז שליט"א, ראש ישיבת כסא רחמים
- 11 הרפורמים - זייפנים הגרועים מגנבים \ הרב יעקב שפירא שליט"א, ראש ישיבת מרכז הרב וחבר מועצת הרבנות הראשית
- כל המקל בהלכה הרי זה משובח – האמנם? \ הרב שלום קליין שליט"א, ראש המכון התורני בישיבת אור עציון
- 12..... ורב קהילת חומת שמואל, ירושלים
- 15..... שו"ת בענין הספרים "פניני הלכה" \ הרב יגאל קמינצקי שליט"א, רבו של גוש קטיף תובב"א
- 21..... על מחלוקת ובעלי מחלוקת \ הרב יואל קטן שליט"א, ראש מכון 'שלמה אומן', שעלבים
- נספחים – מקורות נוספים לעיון**
- 24..... רצף הפסיקה בישראל \ הרב יעקב אריאל שליט"א
- 25..... החולק על ישיבתו של רבו \ מרן הראי"ה קוק זצ"ל
- 26..... שימוש תלמידי חכמים \ הרב יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון
- 27..... בענין קבלת כספים מנוצרים, מכתב הרבנים הראשיים – הרב אברהם שפירא זצ"ל והרב מרדכי אליהו זצ"ל
- 28..... לסרב בקומה זקופה לתרומות של נוצרים \ הרב אליקים לבנון שליט"א, ראש ישיבת אלון מורה ורב השומרון
- 29..... מכתב בעניין מכגשים עם התנועה הרפורמית
- 30..... דבר העורכים

מסורת הפסיקה בישראל

"נמשלו ישראל לעוף, מה עוף זה אינו יכול לפרוח ללא כנפיים, כך ישראל אין יכולים לעשות דבר בלא זקנים" (מדרש תנחומא, פרשת שמיני סי' י"א).

בדחילו ורחימו מביאים אנו בפני הציבור קובץ מכתבים ומאמרים מרבני ישראל בדבר חשיבותה של שמירת מסורת הפסיקה בישראל בכלל, וביחס לשיטת הפסיקה שבסדרת הספרים 'פניני הלכה' בפרט. דברי הרבנים מדברים בעד עצמם.

נתפלל לרבש"ע שיערה עלינו רוח ממרום ויאמר די לצרותינו.

היות וחוברת זו מופצת בציבור רחב, הושמטו במאמרים המובאים בחוברת זו דוגמאות רבות הנוגעות לענייני צניעות וטהרת המשפחה. המעוניין לקבל מאמרים אלו במלואם, וכן מאמרים נוספים בעניינים אלו, יפנה לכתובת המייל: masoret.psika@gmail.com

כמו כן הופיעו בבמות שונות מאמרים על הפסיקות החריות בעניינים אלו, עי' למשל במכתבם של רבני מכון פוע"ה מתמוז תשפ"א, מופיע באתר האינטרנט של המכון, וכן במאמרו של הרב שמואל אריאל, ראש הכולל בישיבת ההסדר בירוחם, הופיע בגליון 'המעייין', תשרי תשפ"ב.

העורכים:

הרב ליאור פנחס
מורה הוראה בגבעות שילה

הרב מתניה אריאל
ראש ישיבת 'דרך חיים'

גילוי דעת מרבני ישראל

לאחינו בני ישראל אוהבי תורתנו וארצנו הקדושה

אנו, הרבנים הח"מ, באנו למחות על פרסום דבריו של הרב אליעזר מלמד, בפרט בשני תחומים: היחס לרפורמים וכן בעניין הדרכות הלכתיות מסוימות המופיעות בספר 'פניני הלכה' על הלכות טהרת המשפחה.

א. הרב מלמד פרסם את דעתו שהוא נפגש עם הרפורמים במגמה לקרבם, כי אחינו הם. אלא שהמציאות הינה אחרת לחלוטין: הרפורמים אינם באים להיפגש עם נציגי היהדות הנאמנה כדי להתקרב לתורה, אלא כדי לקבל 'הכשר' לדרכם ולמגמותיהם. הגרא"י וולדינברג (בפתיחת שו"ת ציץ אליעזר ח"ה) מתאר את עוצמת ההרס והחורבן שהם הביאו על כלל ישראל בזמננו, כמו הנצרות בראשית הופעתה. מטרת התנועה הרפורמית היא להחליף את תורת ישראל הנצחית בטקסים ובסמלים ריקים מתוכן אמיתי. הם אינם מאמינים בתורה מן השמים, הן תורה שבכתב והן תורה שבע"פ. לכן בכל מכש עימם יש מעין הכרה בדרכם כאילו הם זרם נוסף ביהדות, כאשר למעשה הם זרם נגד היהדות, כפי שהתבטא פעם הגרא"י הרצוג זצ"ל.

יתירה מזאת, הרב מלמד אף כותב שיש לאפשר לרפורמים להתפלל על יד הכותל המערבי בדרכם הנלוזה, ואף הוסיף שצריך ליתן להם ספר תורה. כל זה בניגוד לדעתם של פוסקי הדורות האחרונים.

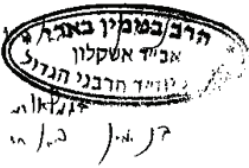
ב. בספר פניני הלכה העוסק בענייני טהרת המשפחה נכתבו דברים שהצניעות יפה להם ואין מפרסמים אותם בפרהסיא לציבור הרחב. כמו כן מובאים שם כמה היתרים שפוסקי הדורות נהגו אחרת. אם הרב המחבר סבור שהם טועים מן הראוי היה לבאר מה מקור טעותם לדעתו, אך אי אפשר להתיר את מה שגדולי הפוסקים אסרו מבלי לנמק. לא יעשה כן בישראל.

חלק מהרבנים אף הזמינו את הרב מלמד להיפגש עימם בנושא, אך בסופו של דבר הדבר לא יצא לפועל.

לכן, קוראים אנו לאחינו בני ישראל, החפצים ללכת בדרכי אבותינו בהתאם לפסיקה המסורה לנו מדורי דורות, לדעת ולהבחין באיזו דרך ישכון אור. ועצתנו לכל החפץ ללמוד 'דבר ד' זו הלכה', לחפש את מבוקשו בספרים אחרים, הנאמנים לדרך הפסיקה המקובלת.

בעקבתא דמשיחא הסט"א פועלת נגד שיבת עם ישראל לארצו ונגד קדושת הבית היהודי וטהרתו. עלינו לעמוד כצור איתן במלחמה זו, ובזכות ההתעוררות לשמירת קדושת החיים היהודיים נזכה כולנו לראות בישועת ה' על עמו ועל נחלתו בקרוב בימינו, אמן.

החותמים לכבוד התורה ולומדיה

הרב בנימין בארי

חבר ביה"ד הגדול לשעבר
ראש הכולל בישיבת כרם ביבנה

הרב אביגדר נבנצל
הרב מרדכי שטרנברג
הרב דוד חי הכהן
הרב יגאל קמיניצקי
הרב אלעזר מלמד
הרב אליקים לבנון

הרב אביגדר נבנצל

הרב דוב ליאור

הרב יגאל קמיניצקי

רבו של גוש קטיף תובב"א

הרב אליקים לבנון

רב השומרון וראש ישיבת אלון מורה

הרב מרדכי שטרנברג

ראש ישיבת הר המור

הרב דוד חי הכהן

ראש מוסדות אורות התורה, בת ים

“אברהם שהיה הנרי יעקב גולדמן מן ארצות
 ארץ ארץ חנה בקרקע קמאץ אילא, אקנז אור
 אהרן-עקבו צרו הארץ, הועיל סא-קמא?”
 יוסף זייני

הרב יוסף זייני
 ראש מוסדות אדר היקר,
 אשדוד

הרב דוד דרוקמן
 רב העיר קרית מוצקין

Handwritten signature of Rabbi Shalom Klayin

הרב שלום קליין
 ראש המכון התורני בישיבת אור עציון
 ורב קהילת חומת שמואל, ירושלים

Handwritten signature: צבי קוסטינר

הרב צבי קוסטינר
 ראש ישיבת מצפה רמון

Handwritten signature: אברהם נחשון

הרב אברהם נחשון
 רב הקהילה הדתית לאומית באלעד

הרב חיים דוד גרינולד
 רב אזורי חבל מודיעין
 ורב המושב נחלים

Handwritten signature: יוסף טולידנו

הרב יוסף טולידנו
 רב העיר גבעת זאב

Handwritten signature: הרב גדעון בנימין

הרב גדעון בנימין
 רב הישוב נוף איילון

Handwritten signature: הרב חיים גנץ

הרב חיים גנץ
 ראש ישיבת תל אביב

הרב שמחה שטטנר
 נשיא מוסדות מגדל העמק
 ונשיא ישיבת חומש

Handwritten signature: הרב מיכה הלוי

הרב מיכה הלוי
 רב העיר פתח תקוה

Handwritten signature: הרב מאיר סגרון

הרב מאיר סגרון
 רב הישוב בר יוחאי

Handwritten signature: הרב יהודה בן ישאי

הרב יהודה בן ישאי
 ראש מכון אורה ורב קהילת אמונה,
 ירושלים

Handwritten signature: הרב מרדכי ענתבי

הרב מרדכי ענתבי
 רב ומו"צ בית הכרם, ירושלים

Handwritten signature: הרב יעקב לנזר

הרב יעקב לנזר
 רב הישוב בני נצרים

מכתב מחאה נגד רב שנפגש עם הרפורמים

הרב יצחק יוסף שליט"א, הראשון לציון

והרב הראשי לישראל

לכבוד הרב אליעזר מלמד, שלום רב.

בתוקף תפקידי כהרב הראשי לישראל ונשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, היושב על כסאם של מייסדי הרבנות לדורותיהם, הנני למחות מחאה נמרצת על כך שכבודו פרץ גדר שגדרו בו ראשונים, ונפגש עם רפורמים, כביכול לדיאלוג. אני רואה זאת בחומרא רבה. שלא דומה המפגשים עם אנשים שאינם דתיים, שחייבים לקרבם לתורה וליראה, כי רבים מהם אינם יודעים כלום, ושומעים ומקבלים אם משכנעים אותם. אבל הרפורמים הרי זייפו את התורה שלנו, יש להם תורה משלהם, ומאמינים בכל לב במה שחינכו אותם הראביים למיניהם.

ואכן, לא מצינו שרפורמי יחזור בתשובה. הם דבקים בדרכם, וגרמו לרבבות מעם ישראל שהתבוללו בארה"ב וארגנטינה ועוד, והחריבו כל חלקה טובה בעם ישראל, ויש צורך להרחיקם, שלא יהיה אפילו אחד שייתלה בדבר המפגשים וילך בדרכם.

לאחרונה דיברנו בישיבת "הכותל" והסברנו את החילוק שיש בין מפגשים עם חילוניים למפגשים עם רפורמים. הגישו נגדנו בג"ץ, אבל הרי התורה ציותה אותנו: "לא תגורו מפני איש", אסור לנו לאגור את דעתנו מפני איש. אנחנו הולכים וצועדים בעקבות כל רבותינו שקדמו לנו, כולל מייסדי הרבנות הראשית לישראל. צאי לך בעקבי הצאן, ומזקנים אתבונן, כאשר כל גדולי הדור - אותם שלמדו תורה בהיקף עצום, ובעיון עמוק, שכל ימיהם רק בתורה ולא הלכו בחולות וכו' - הרחיקו את הרפורמים, וכולם נמנעו מלהיפגש אתם, כן עלינו לנהוג, כי גדולי התורה אלו המורים שלנו, ומהם יש לנו ללמוד הנהגה, ולבטל דעתנו מפני דעתם, ולנהוג בעונה אמתית, כי מי אנחנו כלפי כל גדולי הדור.

איני מכיר את כבודו, אבל ברור לי שכבודו עשה מעשה חמור שלא כהוגן, אחר שאינו הולך בדרך של כל רבותינו שקדמו לנו, ואינו מתבטל כלפי דרך הנהגתם של גדולי הדור. הרפורמים מבקשים לעקור את הדת ולנעוץ ציפורניהם בארצנו הקדושה, ולא די מה שהחריבו בארצות חו"ל בהתבוללות נוראה בין הגויים, מנסים הם לכבוש את המלכה עמי בבית, בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחריה.

אני מקוה מאד שכבודו יקרא היטב הדברים, יתבונן בהם, ואני מצפה שכבודו יחזור בו וינהג בהתבטלות כלפי כל גדולי הדורות.

(מתוך מכתבו מתאריך י"ב אב תש"פ, הובא בקובץ 'בית יוסף' גליון מו)

כבודו עשה מעשה חמור שלא כהוגן, אחר שאינו הולך בדרך של כל רבותינו
שקדמו לנו, ואינו מתבטל כלפי דרך הנהגתם של גדולי הדור. הרפורמים
מבקשים לעקור את הדת ולנעוץ ציפורניהם בארצנו הקדושה

אל תהי דן יחידי

הרב שמואל אליהו שליט"א, רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית

בע"ה, כ"ב טבת תשפ"ב

לכבוד הרב אליעזר מלמד, שלום וברכה.

מתוך אהבת חברים אנו כותבים לך מכתב פומבי.

חכמינו אמרו (אבות ד ח) "אל תהי דן יחידי, שאין דן יחידי אלא אחד. ואל תאמר קבלו דעתי, שהן רשאים ולא אתה". ואע"פ שיחיד מומחה דן יחידי, כבר כתב הרמב"ם שמדרכי המוסר שלא יהיה אדם דן יחידי. ובדרכו הלכו רוב המפרשים ונפסק בשו"ע (חו"מ ג ג). ובגמרא (סנהדרין ג.) "אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא בית דין חצוף". והביא הב"י משם הרא"ש שכל שכן אחד (ב"י חו"מ ג).

ואם על פסקי ממונות שבין אדם לחברו כך, על אחת כמה וכמה בהלכות ציבור. וכבודו מרשה לעצמו פעם אחר פעם לדון יחידי ולפסוק כנגד רוב מנין ורוב בנין של חכמי ישראל, וזה עושה נזק גדול.

כך בהלכה שהורית כנגד רוב מנין ובנין של חכמי ישראל ונפגשת ברבים עם רבה ריפורמית, כאשר רוב מוחלט של הרבנים בארץ ובעולם מאז ומעולם חושבים שאסור להיפגש איתם ולתת להם לגיטימציה בפגישות הללו. שהרפורמים מביאים נזק גדול ליהדות, עוקרים את כל יסודי התורה, עוקרים את כל יסוד ההלכה ומעודדים התבוללות ונישואי תערובת.

כך בפסק של כבודו לתת לרפורמים מקום בכותל המערבי ולתת להם שם ספר תורה. כל בר בי רב מבין שמקום בכותל הוא נתינת הכשר לזרם הזה, שהוא לא זרם ביהדות אלא זרם נגד היהדות, כדברי הרה"ג הרצוג זצוק"ל. וגם בזה יכולה להיות לכבודו דעה שונה מאחרים, אבל מי שמך לפרסם ברבים דעה כנגד רוב בנין ורוב מנין של רבני ישראל?

כך גם פסקת לכלל ישראל ברבים כי מתווה הכשרות הוא טוב, כאשר רוב מוחלט של רבני ישראל חושבים כי הוא הרס הכשרות והרבנות הראשית לישראל. והרי זאת מטרתם המוצהרת של הריפורמים יוזמי החוק שמכתיבים אותו היום לממשלה. הוכחה לדבר הוא הנוסח הסופי של החוק שעל פיו יכולים שלושה רבנים לקבוע כללים בכשרות הפך הרבנות הראשית לישראל.

כעת פרסמת תמיכה בחוק הגיור. שוב, כנגד התנגדות נחרצת של הרבנים הראשיים לישראל ומועצת הרבנות הראשית לישראל שהיא נבחרת של כלל רבני ישראל וכלל ראשי הציבור. כנגד רוב מוחלט של רבני הציונות הדתית. כנגד מורינו ורבנותינו זקני הדור ובראשם מו"ר הרה"ג חיים דרוקמן שליט"א שהודיע כי לא יתמוך בחוק אם הוא יהיה נגד דעת הרבנות הראשית לישראל.

עליך לדעת כי חוק שלא יעבור בהסכמה של הרבנות הראשית, הרבנים הראשיים ורוב מוחלט של רבני ישראל יהיה חוק לקריעת העם היהודי, ויחייב ספרי יוחסין. גם פה, כולנו שואלים אותך, מי שמך להורות בהוראות של כלל הציבור כנגד הרבנות הראשית לישראל וכנגד רוב בנין ורוב מנין של רבני ישראל?

גם בפסקי ההלכה של כבודו בהלכות טהרה, כבודו מרשה לעצמו להורות הלכה באופן שיטתי כנגד רוב הפוסקים בימינו. לא דן עם חכמי ישראל, חולק על פי חכמתו ושיקול דעתו כנגד רוב בנין ורוב בנין הפוסקים בימינו ובדורות קודמים ומורה כך הלכה לרבים.

חזור בך! רצוננו באהבה ואחוה שלום ורעות. ובמיוחד בין תלמידי חכמים. "והאמת והשלום אהבו".

גם פה, כולנו שואלים אותך, מי שמך להורות בהוראות של כלל הציבור כנגד הרבנות הראשית לישראל וכנגד רוב בנין ורוב מנין של רבני ישראל? ... גם בפסקי ההלכה של כבודו בהלכות טהרה, כבודו מרשה לעצמו להורות הלכה באופן שיטתי כנגד רוב הפוסקים בימינו. לא דן עם חכמי ישראל, חולק על פי חכמתו ושיקול דעתו כנגד רוב בנין ורוב בנין הפוסקים בימינו ובדורות קודמים ומורה כך הלכה לרבים.

מכתב אזהרה

מאת הרב זלמן קורן שליט"א, ר"מ בישיבת 'ניר'
קרית ארבע לשעבר, ומחבר הספר "חצרות בית ה"

ביחס לדרכו של הרב אליעזר מלמד

מדור דור, ההכרעה הנוגעת להנהגת הציבור הייתה נתונה לגדולי תלמידי החכמים, אשר על עוצם גדולתם לא הייתה מחלוקת, וגדולי תלמידי החכמים שבדור העניקו להם את כתר עיני העדה (אף אם פעמים רבות הייתה מחלוקת קשה ביניהם ובין תלמידיהם). בדורות האחרונים אכן במעמד זה היו בחוגים שונים אישים בדמות החפץ חיים, הראי"ה קוק, הגאון רבי חיים עוזר גרודינסקי ועוד. גם בדור שאחריהם היו גדולים שחלקו ביניהם, אך גדולתם לא הייתה מוטלת בספק אצל רוב תלמידי החכמים שבדור, גם אם הם נמנו על מתנגדיהם. אך כל בר דעת מבין שבנדון דידן לא מדובר על מי שמתקרב למעמד הזה.

יותר משהזדעזעתי מהוראותיו המהפכניות בענייני ציבור, שבהן לא הלך בדרך רבותינו "עיני העדה שבדור" הקודם (בין במעגלי חוג הראי"ה, ובין בחוגים שחלקו עליו), ויותר משהזדעזעתי משורת פסקי ההלכה, שעל רבים מהם ניתן לומר שניתנו שלא בדרך רבותינו גדולי הדורות (דבר שמלבד כל פרט ופרט חריג שבאותם פסקים, עצם קיומם ובפרט ריבויים גם מערער את עצם מסורת ההוראה שבתורה שבעל פה), יותר מכל אלה הזדעזעתי, מתשובות של תלמידי שרשיבים בשמו, כאשר הם מציגים אותו כמי שכל חכמי ישראל משולים לפניו כקליפת השום.

גם אם ניתן ללמד על הרב א. מלמד זכות ולומר שהוא עצמו אינו מגלומן ח"ו, ולא הוא הורה כך לתלמידיו, הציבור חייב עכ"פ להיזהר מאוד מעצם התופעה (לא אכחד כי ריבוי ההוראות וההנהגות בדרך שבחר, גם מקשה מאוד ללמד עליו זכות).

החיוב של "בצדק תשפוט את עמיתך", כאשר הוא נוגע לדיון על מה שאדם כבר עשה, הוא קל באופן יחסי. אך כאשר על כך המאזניים מוטל החשש מן הנזק הצפוי בעתיד מאותו אדם, כי אז השיפוט חייב להיות שונה לגמרי, כי במקרה שכזה לימוד הזכות על האחד, כמו הקפדת יתר (שלא כהלכה) בהלכות לשון הרע, עלולה להיות אסון לאחר ולכלל כולו. וכפי שהיה בזמן גדליה בן אחיקם.

אך כאמור, גם אם באופן אישי נמצא דרך ללמד עליו זכות, מ"מ זכות וחובת הציבור להתרחק בכל דרך אפשרית מאדם שכותב בצורה פופולרית, המפרסם פסקים רבים אשר סוטים מדרך הפסיקה המקובלת, אפילו כאשר הם נוגעים רק לענייני הפרט, וקל וחומר כשמדובר בענייני הכלל. ועל אחת כמה וכמה צריך הציבור כולו לנהוג בתקיפות יתר בנסיבות אלו, להתרחק, להרחיק ולהוקיע את מי שמנהיג את הנהגותיו כאשר הוא המוצג על ידי תלמידיו כמי שכל חכמי ישראל משולים לפניו כקליפת השום.

זלמן מנחם קורן

**זכות וחובת
הציבור
להתרחק בכל
דרך אפשרית
מאדם שכותב
בצורה פופולרית,
המפרסם
פסקים רבים
אשר סוטים
מדרך הפסיקה
המקובלת,
אפילו כאשר הם
נוגעים רק לענייני
הפרט, וקל
וחומר כשמדובר
בענייני הכלל.**

הצניעות והטהרה

הרב יהושע כ"ץ שליט"א, רב העיר מעלה אדומים

בס"ד יום תענית י"ז בתמוז תשפ"א

לכבוד הרב אליעזר מלמד, שלום רב.

ראיתי מאמך בעיתון "בשבע" לפני שבועיים, בענין...

א. נדהמתי (ואחר כך שמעתי מרבנים נוספים, ואף מ"בעלי בתים", שהביעו תדהמתם הגדולה) **שרב נכבד כותב בעיתון על נושא אינטימי שכזה.** להלן דברים שכתב לי בר אוריין אחד (שאינו רב):

"אני מוכרח להביע זעזוע מהמאמר של הרב אליעזר מלמד בענייני הלכות טהרה בעיתון 'בשבע' הקודם. נושאים שעד לא מזמן היו נלמדים באופן צנוע ופנימי, מוצאים לפרהסיא הציבורית. לעניות דעתי זה עלול ליצור הרס, שהרי יפסיקו לפנות לפוסקים – אם הכל כתוב בעיתון. וכן: נשים ובמיוחד נערות, כיצד הן מרגישות כאשר הדברים מוצגים כך לעיני כל? ממש פוגעים בצניעותן. מה תהיה המוטיבציה שלהן לשמור טהרה בהמשך חייהן ולפנות לרבנים? וכן נערים בהתבגרותם, מדוע צריכים לראות זאת בעיתון המופץ בציבור הדתי בחינם? הרי חתנים וכלות מתחילים ללמוד את הנושאים האלו, כנהוג בישראל, רק סמוך לנישואין. והציבור הלא דתי, באיזה אור יראה את התורה, הלא יוסיף גיחוך על לעג, שכבר יצא פעמים רבות. לצערי זו דוגמא לא טובה, המצדיקה את טענות אחינו החרדים, שהיחס להלכה ולצניעות – דורש תיקון בקרבנו."

ב. לגופו של הפסק במאמר זה, ועוד הרבה פסקים במאמריך האחרים ובספרך על טהרת המשפחה, אפשר לומר בפה מלא שכבודו לוקח על עצמו הכרעות כאילו היה גדול הדור ופוסק יחיד, כדוגמת הגר"ע יוסף או הגרי"ש אלישיב או לפחות כמו"ר הגר"ן גולדברג - זכותם תגן עלינו.

זאת ועוד: פעמים שאת ה"בדיעבד" אתה הופך ל"לכתחילה"; ויש שפסק של שעת הדחק גדולה - הכותב מעלה כאפשרות סבירה. (לעיתים נדירות מקלים רק לרחוקים מדת – בשלב ראשון של התקדמותם – מעבר להלכה הפשוטה). כגון היתר הטבילה בים. לא אנתח כאן את הסכנה בפרסום פסק כזה בצורה יבשה, חושבני שכבודו מבין זאת בלא שאפרט. או למשל קולא לטבול בלא ספירות (אפילו "הפסק") למעט בדיקה לפני טבילה; ועוד.

סליחה שאתבטא בחריפות, על אף זהירותי בדרך כלל שלא להתלהם (כנהוג לצערנו בדורנו). נדמה לי שכבודו פוסע על ראשי העם, גדולי ישראל, זקני הפוסקים, שאנו שותים בצמא את דבריהם מאות ועשרות בשנים, וזהירים תדיר שלא לסטות מהוראותיהם. זה עצמו דבר חמור, הנוסף לסיכון העצום שאנשים יקלו ראש בהלכה ויעשו טעויות חמורות. וכבר אמרו חכמים במשנה: "חכמים היזהרו בדבריכם, שמא וכו'." והנני מעיד בזה על עצמי שאין לי כל ענין לנגח, ואיני רוצה - חס וחלילה, להתכבד בקלון חברי; מכתבי נכתב רק מתוך כאב רב ודאגה גדולה! חושבני שחבל, חבל שאיש מלא כוחות ויכולות, נוהג בקביעות כאילו "לא שימש כל צורכו", ופעמים "שיוצא שכרו (כך הוא הדבר לפי ראות עיניו) בהפסדו".

בברכת כהן ותפילה מעומק לב שלא תצא תקלה מתחת ידינו.

יהושע כ"ץ

אפשר לומר בפה מלא שכבודו לוקח על עצמו הכרעות כאילו היה גדול הדור ופוסק יחיד... חבל שאיש מלא כוחות ויכולות, נוהג בקביעות כאילו "לא שימש כל צורכו", ופעמים "שיוצא שכרו (כך הוא הדבר לפי ראות עיניו) בהפסדו".

מכתב הבהרה

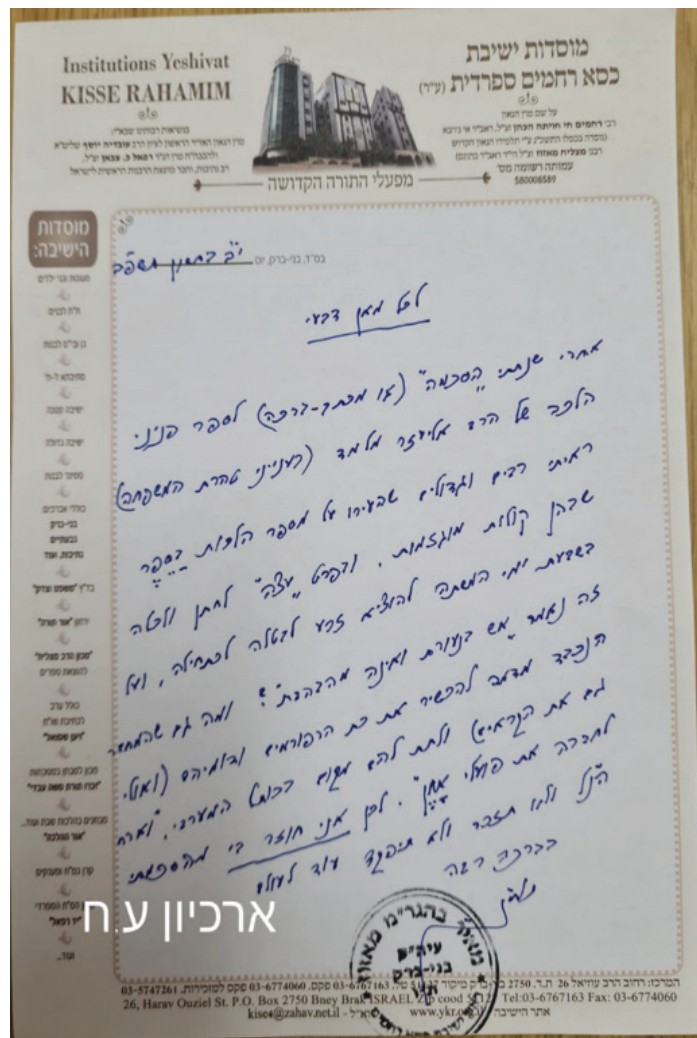
הרב מאיר מאזוז שליט"א, ראש ישיבת כסא רחמים

בס"ד בני ברק, י"ב בחשוון תשפ"ב
לכל מאן דבעי

אחרי שנתתי "הסכמה" (זו מכתב ברכה) לספר כניני הלכה של הרב אליעזר מלמד (בענייני טהרת המשפחה) ראיתי רבים וגדולים שהעירו על מספר הלכות בספר שבהן קולות מוגזמות. ובפרט "עצה" לחתן ולכלה בשבעת ימי המשתה להוציא זרע לבטלה לכתחילה, ועל זה נאמר "אש בנעורת ואינה מהבהבת"? ומה גם שהמחבר הנכבד מדמה להכשיר את כת הרפורמים ודומיהם (ואולי גם את הקראים) ולתת להם מקום בכותל המערבי, "וארח לחברה את פועלי און". לכן אני חוזר בי מהסכמתי הנ"ל ולא תזכר ולא תיפקד עוד לעולם.

בברכה רבה

לכן אני חוזר בי מהסכמתי הנ"ל ולא תזכר ולא תיפקד עוד לעולם

הרפורמים - זייפנים הגרועים מגנבים הרב יעקב שפירא שליט"א, ראש ישיבת מרכז הרב וחבר מועצת הרבנות הראשית

במה שנוגע לכבוד ת"ח, ולכבודו של אבי מורי זצ"ל, לא שייך שאשתוק. היה חכם אחד שאמר פעם, אני בד"כ לא מדבר, או שאני שותק או שאני צועק, לדבר אני לא מדבר. כשיש ברירה עדיף לשתוק, לא לדבר; אבל כשצריך אסור לדבר, צריך לצעוק. על זה אני מוסר מודעה: מה שדיברתי זה לא היה דיבור, זו הייתה צעקה. שאלו אותי בחורים, למה לא מדברים בישיבה, מצטטים את הרב שפירא זצ"ל שהוא הסכים לפגישה עם רפורמים או לא? אם הייתי מדבר על זה בבוקר לפני שחרית, הייתי אומר תחנן ארוך יותר.

אנשים לוקחים דברים ומסלפים ומסיקים מזה מסקנות. רש"י בברכות אומר שאין נבל גדול יותר ממסלף דברי אלוקים חיים. "הרב ההוא נפגש והרב ההוא נפגש..." הרי ודאי שמי שנולד לאם יהודייה הוא יהודי, אי אפשר לשנות את זה, אלא אם כן המיר את דתו ר"ל. אבל אם יש מנהיגים גדולים מנהיגי הדור, אם זה אבי מורי זצ"ל או הרב עובדיה זצ"ל שראו צורך להיפגש - כדי להעמיד אותם על מקומם, ולא עם הרבי"ס שלהם. אבי מורי זצ"ל שאל פעם את אחד האנשים שם, מה עושים בארה"ב למי שגונב דולרים? אמר לו שהוא מקבל עונש כזה וכזה. הוסיף ושאל אותן, ומה עושים למי שמזייף דולרים? אמרו לו שהוא מקבל עונש הרבה יותר חמור. אמר לו אבי מורי - זה מה שהרבנים שלכם עושים. הם מזייפים את התורה, וזה הרבה יותר חמור. הם מרמים את הקהילות שלהם, וזה עוד יותר חמור. אנחנו יודעים במסורת מכל גדולי ישראל, שאין לנו שום יחס לצד הדתי שלהם, שום שותפות ושום משא ומתן, וק"ו שום דיאלוג או דבר שדומה לזה, וכל דבר שייתן להם פתח ח"ו בא"י.

"ויבז עשו את הבכורה". מי שעושה טעות ומחפש אח"כ תירוצים שלא קשורים לעניין, הנה "הרב ההוא נפגש אז מותר גם לי"... אז מה אם הוא נפגש? הרב הרצוג זצ"ל כתב עליהם שהם נוצרים בלי צלב, אני בכוונה אומר את זה. אסור לזלזל בזה, זה לא עניין של מה בכך. אנחנו לא חשודים על שנאת ישראל. וכי הרב הרצוג היה חשוד על פילוג קהילות? על חוסר אהבת ישראל? מה הקשר בין מה שרב ראשי נפגש ע"מ להתריע ולהזהיר או להשפיע, לכל מה שמתפרש כדיאלוג?

מפגש ושיח איתם זה בא מגאווה, אין צל של ספק. לצערנו זה כבר היה לעולמים, היו אנשים שהרשו לעצמם לפתוח את הפתח הזה שמותר לחלוק על מי שגדול מהם, אז למה שאחרים לא יעשו את זה? אבל שימוש בשמות של רבנים ראשיים לישראל שהיו גדולי עולם, "הנה ההוא נפגש איתם, אז מותר..." מה שאני אומר עכשיו זה בגלל שהם משתמשים בחוצפתם באנשים שהיו בבית המדרש שלנו. לנו אסור לרדת לרמה הזאת.

(מתוך שיחה שמסר הרב בישיבת מרכז הרב, הובאה בעלון הישיבה לפרשת תולדות תשכ"א)

**לצערנו זה כבר
היה לעולמים, היו
אנשים שהרשו
לעצמם לפתוח
את הפתח הזה
שמותר לחלוק על
מי שגדול מהם,
אז למה שאחרים
לא יעשו את
זה? אבל שימוש
בשמות של רבנים
ראשיים לישראל
שהיו גדולי עולם,
"הנה ההוא נפגש
איתם, אז מותר..."
מה שאני אומר
עכשיו זה בגלל
שהם משתמשים
בחוצפתם
באנשים שהיו
בבית המדרש
שלנו**

כל המקל בהלכה הרי זה משובח – האמנם? הרב שלום קליין שליט"א, ראש המכון התורני בישיבת אור עציון ורב קהילת חומת שמואל, ירושלים

מסופר על הנצי"ב - הרב נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל ראש ישיבת וולוז'ין שערך קידושין לזוג צעיר, וכאשר בתום הטקס התנשקו החתן והכלה הוא העיר: "לעיני כל ישראל" זה סוף כל התורה". כדרכם של רבנים, הוא גינה את המעשה ברמז, בציטוט המילים המסיימות את התורה.

סביר להניח שהוא לא שיער בנפשו שאחרי כמה עשרות שנים יתיר רב אורתודוקסי לכתחילה לזוג נשוי להתנשק בצבור "מחמת נימוס" (הרב מלמד, שמחת הבית וברכתו עמ' 54-55).

מצער מאד לכתוב מאמר ביקורת על פסיקה רבנית, ודאי כשמדובר ברב שספריו נפוצים באלפים, המציגים את ההלכה בצורה ידידותית. אולם מאמרו של ידיד מספסלי הישיבה הרב ראובן הילר (בשבע ה' בטבת), הבא לסנגר ולפרש את הרקע לפסיקותיו החדשניות של הרב אליעזר מלמד, מחייב התייחסות. הגישה החדשנית המובעת במאמר זה חייבת להדליק מספר נורות אדומות. ומכאן להתייחסות ישירה לפסקים מסוימים של הרב מלמד, ולעמוד על טיבם.

מאמר זה הוא מועט שאינו מחזיק את המרובה, ובמאמר המופנה לציבור הרחב קיצרנו במיוחד בנושאים שהצניעות יפה להם, על אף חשיבות העיסוק באותם נושאים.

הגישה לרפורמים

בנושא זה נשפך הרבה דיו ונכתבו תגובות רבות. הרפורמים עקרו את האמונה בתורה מן השמים, והם דוגלים בהשקפה שהתורה מסורה לבני האדם היכולים לשנות את מצוותיה כרצונם. שאיפתם היא לבסס את מעמדם בארץ ישראל כזרם יהדות מוכר. כל מפגש עם רבנים מחזק את מעמדם, מעניק להם לגיטימציה, ומקרבת אותם למילוי שאיפותיהם. כל מי שעניו בראשו חייב להיזהר מלתת יד לחיזוק הדת הרפורמית המנוגדת והסותרת את דת ישראל.

כיצד פוסקים

כותב הרב הילר: "התמונה ההסטורית של עם ישראל השתנתה באופן דרסטי מזו שהיתה לפני מאה וחמישים שנה. לא היה בהסטוריה מצב כזה ששומרי התורה... כל כך מועטים לעומת רוב רובם של מיליוני עם ישראל... הרחוקים משמירת התורה... האם מצב זה אינו מחייב שינוי בפסיקה? שיקול דעת שייטה לעיתים לקולא?... וכיצד עושים זאת? להבנתי הוא מכוון למה שמזכיר בתחילת מאמרו, שכבר בעבר התנגדו המהרש"ל ור' חיים אחי המהר"ל לספרי הפסק. הם התנגדו להכרעת ההלכה בספרי הרמב"ם, המחבר בשלחן ערוך והרמ"א, שהכריעו וכתבו הלכה פסוקה. ולכן, סובר הוא להבנתי, שבדורנו שהדבר נצרך יש לפסוק לקולא גם בניגוד לשולחן ערוך.

אכן, אותם גדולים התנגדו לחיבורי הפסק, כי לדעתם כל מורה הוראה צריך לבחון את דעות הראשונים, ולהחליט כיצד לפסוק. אלא שדרכם זאת לא התקבלה, ומאות בשנים השולחן ערוך הוא היסוד המרכזי עליו סובבת ההלכה. גם נושאי הכלים ענקי הרוח, הש"ך הט"ז המג"א ועוד, הכירו בחשיבותם המכרעת של אותם ספרים, אף שלעיתים מצאו את העוז לחלוק. מסורת הפסיקה מחייבת, ואין להעלות על הדעת פסיקה תוך התעלמות מהיסודות שיצקו מהר"י קארו הרמ"א ונושאי כליהם.

הפסיקה בכנייני הלכה – טהרת המשפחה

ומכאן להערות לפסיקת ההלכה בספרי הרב אליעזר מלמד, ובעיקר בספר על טהרת המשפחה. כשמעיינים בספר אי אפשר שלא להתרשם מהמאמץ העצום להקל בכל מקום אפשרי ואף הרבה מעבר לכן. הדוגמאות לכך רבות, ונתייחס רק לחלק מההלכות הנראות חריגות בהקלה ללא ביסוס מספיק.

"תלמידי הרב מלמד מסבירים בשמו שהוא מספיק גדול כדי לחלוק על רבותיו... ההשוואה לגדולי עולם בדורות הקודמים איננה כלל במקום, היא מקוממת ואף מגוחכת."

טבילה בלא בלנית

בדין טבילה בלא בלנית (טהה"מ ה, ח) שם כתב השו"ע (קצח, מ) שתטבול כשאשה עומדת על גבה, ורק בדיעבד כשאין אפשרות אחרת התיר בקשירה סביב השער. כאן התיר הרב מלמד אף לכתחילה לקשור סרט סביב השער, וכך לטבול.

כבר הבהרנו שעצם הפסיקה כדעת ראשונים מסוימים, ובניגוד לשולחן ערוך היא בעייתית מאד. ובנוסף לכך יש להקשות: ההצדקה לפסיקה זו היא שכך ניתן לשכנע נשים הנמנעות מטבילה במקוה לבוא ולטבול. מה שדוחה אותן היא כנראה המחשבה, שאשה זרה ולא מוכרת, תשגיח על טבילתה. אולם השאלה היא האם לא יצא השכר בהפסד.

הקושי ללכת למקוה מובן מאד. ברור גם שהאווירה חייבת להיות ידידותית. אולם מבחר המקוואות כיום גדול מבעבר, המודעות קיימת יותר, ואפשר ב"ה למצוא בקלות מקוואות שהיחס נעים וסימפטי. דווקא כאן היתה צריכה להופיע הההדרכה שכיום, אדרבה יש להחמיר בפרט זה. שהרי החובה ששום שעה לא תישאר מחוץ למים היא מדאורייתא. כאשר הטבילה מסורה לכל, קיים חשש כבד שהטבילה לא תיעשה כראוי, וזוגות רבים יכשלו ח"ו באיסורי כרת.

דגים עם בשר או עם חלב

בשולחן ערוך (או"ח קעג, ב; יו"ד קטז, ב) מובא האיסור לאכול בשר ודג יחד משום סכנה, שמקורו בגמ' (פסחים עו, ב). בקרב עדות המזרח היו שחששו אף לאכילת חלב ודג יחד, וזה על סמך לשון הב"י (יו"ד פז), ונחלקו בכך אחרונים. אמנם דעת הרופאים, שאין בצירוף מאכלים אלו כל חשש. כיון שכך, קובע הרב מלמד (כשרות ב, לו, ד) שאין איסור אף בבשר ודגים, והטעם היחיד לנהוג כך אינו אלא משום נימוס.

ולכאורה אם אין איסור, חובת נימוס מנלן. שאלה נוספת, כיצד יפרש את חובת המציצה במילה הנוהגת גם בשבת, שטעמה משום סכנה (שבת קלג, ב) אף שלדעת הרופאים אין בכך סכנה. אלא ברור, שאיננו יכולים לבטל איסורי חז"ל המפורשים, וחייבים לשמוע לדבריהם הן להקל והן להחמיר.

ההתייחסות למנהגים

המנהגים קבעו במידה רבה את צביונו של עם ישראל, במנהגי מצוה כדוגמת קבלת שבת, ומנהגי איסור, ואמרו לפעמים "מנהג עוקר הלכה". ובכל זאת ימצאו רבנים המקילים במנהגים, וביחוד במנהגי איסור של עדות.

מנהג האשכנזים לאסור אכילת קטניות בפסח הוא המנהג המותקף ביותר. ואף שהחתם סופר (או"ח סי' קכב) וגדולים אחרים כתבו שזה מנהג חמור, שאין דרך להתירו בהתרת נדרים, יש המנסים לקעקע אותו. גם הרב מלמד מצטרף למקילים וכותב בעיתון (אדר תשעט) ש"כיון שבני העדות חיים ביחד איסור הקטניות נחלש מעט" - הנחה שאין לה כל ביסוס.

מנהג אחר של בני אשכנז הוא להחמיר ולהתחיל את ספירת הנקיים לאחר חמשה ימים, חומרא שהרמ"א קיבל להלכה, בעוד המחבר בשולחן ערוך היקל, שאפשר להקדים. הרב מלמד דן בענין (טה"מ הערות עמ' 84-87). הוא מביא פוסקים שהקלו בענין במצבים דחוקים מאד, ובסופו של דבר הוא מיקל מעבר לכל הפוסקים שהיו לפניו.

לעיתים מביא הרב מלמד להלכה סברות שאינן עומדות במבחן, לדוגמא הוא כותב שם שאין איסור לשנות המנהג אלא "במקום שהכל נהגו כך". ותמוה ביותר, שאם כן בטלו כל מנהגי העדות (בין המצרים, קטניות ועוד ועוד)¹.

המנהגים קבעו במידה רבה את צביונו של עם ישראל במנהגי מצוה כדוגמת קבלת שבת, ומנהגי איסור, ואמרו לפעמים "מנהג עוקר הלכה". ובכל זאת ימצאו רבנים המקילים במנהגים, וביחוד במנהגי איסור של עדות.

¹ דוגמאות נוספות לסברות שמביא שאינן עומדות במבחן ניתן לקבל בכתובת המייל masoret.psika@gmail.com (הערת העורכים)

גיור בקלי קלות

הרב מלמד התבטא בעל פה ובכתב (בשבע - כ' אדר תשפ"א) שיש לקבל גרים גם אם אינם מקיימים את כל הלכות שבת, אלא שמתכוונים לציין את השבת בקידוש ובהדלקת נרות, ולחגוג את החגים. כל זה בצירוף העובדה שהם מתגייסים לצה"ל.

יש להבהיר שמדובר באנשים שיכנסו לעם ישראל כאשר ברור מראש שיחללו שבת (לאחר שידליקו נרות שבת ויעשו קידוש), יעלו על שולחנם מאכלות אסורות (ואף חזיר), וכלל לא יקיימו את הלכות טהרת המשפחה.

ואמנם ידוע שהראשון לציין הרב עוזיאל התיר צורת גירות ללא קבלת מצוות, אך רוב גדול של הפוסקים לא קבל זאת. בנוסף, גם הוא כתב (שו"ת פסקי עוזיאל בשאלות הזמן סימן סה): "מוטב לנו שלא נסור מדברי רבותינו שמסרו הלכה זאת לפי ראות עיני הדיינים שכוונתם לשם שמים", האם אכן אותם המגיירים בדרך המקילה מבררים בצורה מוחלטת שכל כוונתם של המתגיירים היא לשם שמים?

ידועה שיטתו של הרב וינברג בשו"ת שרידי אש (ח"ב סי' עה), שאם אין ידיעה ברורה שהגר יקיים לפחות את הנושאים המרכזיים: טהרת המשפחה, שמירת שבת ומאכלות אסורות, אין לקבלו כגר.

אכן, העובדה שמאות אלפים של עולים לא יהודיים עלו מכוח חוק השבות מהווה בעיה עצומה, אך האם זה הפתרון? ואם נביא בחשבון את העובדה שעמדת הרב מלמד, לקבל את רפורמת הגיור, ושכל רב ישוב יוכל להקים ב"ד, הרי שברור, שתצא כאן תקלה גדולה. אלה יקלו ואלה ינהגו כשיטת רוב הפוסקים, והתוצאה לצערנו תהיה שנהיה חייבים לכתוב ספרי יוחסין.

מסורת הפסיקה

הערנו במאמר זה רק על מקצת הפסיקות הבעיותיות בפסקיו של הרב מלמד.

הרצון של רבנים להקל, גם אם הוא נובע מהשאיפה לקרב ציבורים שונים, אינו בלתי מוגבל. ההקלה כמעט בכל מחיר, גם כשאין לכך תקדים, מביאה לפסיקות מעוותות.

תלמידי הרב מלמד מסבירים בשמו שהוא מספיק גדול כדי לחלוק על רבותיו. מצאנו אכן, שאחרונים חולקים על ראשונים, כמו הש"ך או הנודע ביהודה, אך שם מדובר בענקים שקוטנם עבה ממותננו, וכשהם מעיזים לחלוק הם נוקטים בזהירות מופלגת. השוואה לגדולי עולם בדורות הקודמים איננה כלל במקום, היא מקוממת, ואף מגוחכת.

גם ההשוואה לרב עובדיה יוסף, שהקל, ממש אינה במקומה. דווקא הוא בלט בין הפוסקים הגדולים בידע המדהים שלו, ופסיקותיו מבוססות בדרך כלל על קשת רחבה ביותר של פוסקים קדומים יותר.

הפוסקים הגדולים בדורות העבר ניחנו בידע עצום, בשיקול דעת רחב, ביכולת רבה לדמות מילתא למילתא, בזהירות ובענוה גדולה. אולם בימינו לצערנו דומה שקיימת תחרות בין רבנים מי יעז להקל יותר, גם ללא אסמכתא ראויה, וכל המעז יותר הרי זה משובח.

קריאתו של הרב ראובן הילר בסיום מאמרו לייקר תלמידי חכמים ולשמוח בהם נכונה, כל עוד הדבר אפשרי. מאידך, יש מצבים, שעל אף אי הנעימות והצער, אין מנוס מלהעביר ביקורת. וכבר לימדנו החכם מכל אדם (משלי כז, ה) "טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת". וכירש רבנו בחיי (פתיחה לפר' ניצבים) "טוב מי שמוכיח לחברו ומדבר אתו קשות ומודיעו האמת בפניו... יותר ממי שיש לו אהבה מסותרת, שאוהב חברו בחדרי לבו ואינו מוכיחו על מה שרואה בו".

ויהי רצון שנזכה כולנו להיות ממקימי התורה וממחזיקיה, "עץ חיים היא למחזיקים בה".

הרצון של רבנים להקל, גם אם הוא נובע מהשאיפה לקרב ציבורים שונים, אינו בלתי מוגבל. ההקלה כמעט בכל מחיר, גם כשאין לכך תקדים, מביאה לפסיקות מעוותות... הפוסקים הגדולים בדורות העבר ניחנו בידע עצום, בשיקול דעת רחב, ביכולת רבה לדמות מילתא למילתא, בזהירות ובענוה גדולה. אולם בימינו לצערנו דומה שקיימת תחרות בין רבנים מי יעז להקל יותר, גם ללא אסמכתא ראויה, וכל המעז יותר הרי זה משובח.

שו"ת בענין הספרים "פניני הלכה"

הרב יגאל קמינצקי שליט"א,
רבו של גוש קטיף תובב"א

שו"ת בסוגיית הספר "פניני הלכה", מחברו הרב אליעזר מלמד, ופרסומיו השונים

שאלה: ראינו לאחרונה פרסומים, בהם גדולי ישראל יוצאים בחריפות רבה כנגד סדרת הספרים "פניני הלכה" ומחברו, ואוסרים לפסוק הלכה מתוך ספרים אלו. האין בכך איסור לשון הרע?

תשובה: הפתחי תשובה אורח חיים סימן קנ"ו כתב: הנה המגן אברהם וכן בספרי המוסר האריכו בחומר איסור לשון הרע, וראיתי לנכון להעיר לאידך גיסא, שיש עון גדול יותר מזה, וגם הוא מצוי ביותר, וזהו מי שמונע עצמו מלגלות אוזן חברו במקום שיש צורך להציל עשוק מיד עושקו, מפני שחושש לאיסור לשון הרע, כגון הרואה מי שאורב לחבירו להרגו בערמה, או שחותר מחתרת באישון לילה ואפלה בביתו או בחנותו של חברו, ומונע את עצמו מלהודיע לחברו ולהזהירו בעוד מועד, מפני שחושב שהוא בכלל איסור לשון הרע, ובאמת שהנהוג כן גדול עונו מנשוא, ועובר על לא תעמוד על דם רעך. והוא הדין גם לענין ממון, כי מה לי חותר מחתרת או שרואה את משרתיו של חברו שגונבים ממנו, או שותפו שגונב מהעסק שלו, או שחבירו מטעהו ומאנה אותו במקח וממכר, או שבתמימותו מלוה מעות לאדם שהוא לזה רשע ולא ישלם. וכבר אמרו חז"ל (בבא קמא קי"ט ע"א) כל הגוזל פרוטה מחבירו כאילו נוטל נשמתו ממנו, שנאמר כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקה, ואומר מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם. וכן פסק הרמב"ם (בפרק א' מהלכות גזלה ואבדה הלכה י"ג). וכן בעניני שידוכין שהבחור איש רע ובליעל ונוכל, או שהוא חולני, ומבקש להתחתן וכו', כל אלו בכלל מצות השבת אבידה, אבידת גופו או אבידת ממונו, וכמו שאמרו בסנהדרין (עג ע"א). והדברים מסורים ללב, אם כוונת המספר לחבירו רעה, הרי זה בכלל איסור לשון הרע, אבל אם כוונתו לטובה להזהיר את חברו ולהצילו מפח יקוש, מצוה רבה היא ותבוא עליו ברכה. ע"ש.

שאלה: לאור זה, האם ניתן לדעת בשל מה יצא הקצף על המחבר ועל ספריו?

תשובה: בספריו ובפרסומיו ניתן למצוא פסקים רבים המנוגדים למסורת הפסיקה המקובלת, כמו כן הוא פורץ גדר בתחומים שונים כמו בסוגיית הרפורמים, הנוצרים ועוד, כנגד כל גדולי ישראל. הוא גם פורץ את גדרי הצניעות וכפי שיפורט להלן.

שאלה: מדוע נזכרים בכך רק עתה? הרי כבר שנים רבות ספריו מופצים בציבור הרחב ופסקיו מתפרסמים בעיתון "בשבע"?

תשובה: הספר "פניני הלכה" ענה על צורך: ספר הלכה בשפה ברורה וידידותית לכלל הציבור - תלמידים, בעלי בתים ועוד - תוך שילוב דברי אגדה והלכה [כפי שכבר הקדימו הגאון הרב חיים דוד הלוי זצ"ל

בעוד שספריו הראשונים כללו בעיקר ליקוט וסיכום של דברי הפוסקים המקובלים, לצערנו בהמשך ובעיקר בכרכים האחרונים הוא החל בהבאת סברות וחידושים חסרי בסיס. פעמים רבות אף אינו מבחין בין דין לכתחילה לדין בדיעבד, בין דעת יחיד לדעת רבים, בין פסיקה לכלל הציבור לבין פסיקה לאדם פרטי.

ב"מקור חיים"]. בעוד שספריו הראשונים כללו בעיקר ליקוט וסיכום של דברי הפוסקים המקובלים, לצערנו בהמשך ובעיקר בכרכים האחרונים הוא החל בהבאת סברות וחיידושים חסרי בסיס. פעמים רבות אף אינו מבחין בין דין **לכתחילה** לדין **בדיעבד**, בין דעת **יחיד** לדעת **רבים**, בין פסיקה **לכלל הציבור** לבין פסיקה לאדם פרטי.

אצטט מה שכתבו לאחרונה בענין זה כמה מגדולי הפוסקים:

הגאון הרב דב ליאור שליט"א כתב במכתבו: "כדי למנוע הטעיית הציבור, אני מוצא לנכון להבהיר בזאת, כי הסכמתי לספר 'פניני הלכה' מאת הרב אליעזר מלמד שניתנה בעבר, **אינה כוללת את הספרים שיצאו לאחרונה, במיוחד לא את הספר העוסק בטהרת המשפחה, שנכתבו בו דברים חמורים.**"

ובמכתב נוסף כתב הגר"ד ליאור: "באנו למחות על פרסום דבריו של הרב אליעזר מלמד... לכן קוראים אנו לאחינו בני ישראל, החפצים ללכת בדרכי אבותינו בהתאם לפסיקה המסורה לנו מדורי דורות, לדעת ולהבחין באיזו דרך ישכון אור. **ועצתנו לכל החפץ ללמוד 'דבר ד' זו הלכה', לחפש את מבוקשו בספרים אחרים, הנאמנים לדרך הפסיקה המקובלת.**"

אף הגאון הרב **אביגדור נבנצל** שליט"א הצטרף למכתב זה והוסיף: "**הרב אליעזר מלמד מפרסם פסקי הלכה שאינם ראויים וכוגעים בקדושת ישראל, והקב"ה יערה עלינו רוח טהרה להבדיל בין הטמא לבין הטהור.**"

וכן כתב על דרך פסיקת ההלכה, הגאון הרב **יעקב אריאל** שליט"א: "לצערנו, אנו נתקלים בתופעה של ת"ח שלא שמשו כל צרכם, התוקעים את עצמם לדבר הלכה ללא בית אב וללא התייעצות, ואף מורים הוראות עצמאיות לציבור ללא סמכות, ומסתמכים על חוות דעתם האישית בלבד. הם מכשילים את המסתמכים עליהם ומשמים דוגמא אישית לא ראויה לצורבי הכוללים. לא זו דרכה של תורה שקבלנו מרבתינו מעתיקי השמועה מדור דור. לא כך אנו מורים לצורבים מדור העתיד של מורי ההוראה בישראל. **הננו מודיעים בזאת לציבור, שאין לסמוך הלכה למעשה על פסיקות עצמאיות מסוג זה, אלא על כל אחד לפנות לפוסק מוסמך עובר לעשייתו.**"

למכתב זה הצטרפו הגאון הרב **שלמה משה עמאר** שליט"א, ועוד עשרות רבנים, ראשי ישיבות וראשי כוללים.

הגאון הרב **מאיר מאזוז** שליט"א כתב: "אחרי שנתתי 'הסכמה' [זו מכתב ברכה] לספר פניני הלכה של הרב אליעזר מלמד [בענייני טהרת המשפחה]...ראיתי רבים וגדולים שהעירו על מספר הלכות בספר, שבהן קולות מוגזמות... ומה גם שהמחבר הנכבד מדמה להכשיר את כת הרפורמים ודומיהם ולתת להם מקום בכותל המערבי ואירח לחברה את פועלי און. **לכן אני חוזר בי מהסכמתי הנ"ל, [הדגשה במקור] ולא תזכר ולא תיפקד עוד לעולם.**"

שאלה: אילו פסיקות בעייתיות ישנן בספרי "פניני הלכה" ובפרסומים אחרים שלו?

תשובה: אציין כמה דוגמאות אקראיות מספריו ופרסומיו השונים, שכמותן ניתן למצוא עוד רבות ואידך זיל גמור.

א. ברכת 'שככה לו בעולמו' על ספורטאים

בעיתון בשבע ("רביבים", יג אב תשע"ו) קבע שיש לברך "שככה לו בעולמו" על בעלי הישגים בתחום הספורט בקנה מידה ארצי או לאומי, וכך הוא כותב: "מברכים [בשם ובמלכות] 'שככה לו בעולמו' על ספורטאים וספורטאיות... בעלי הישגים בולטים במיוחד, כדוגמת אלוף מקומי, או בעל מדליה אולימפית". "באולימפיאדה, שאליה מתאספים ספורטאים מכל העולם, יש לברך רק על ראיית האלופים – בעלי

מדליות הזהב, שהם המיוחדים במינם", "בכל ארץ וארץ אפשר לברך על האלופים המקומיים, כי שם הם המיוחדים בתחומם".

"לאחר התחרות, כאשר איש נפגש בספורטאית בעלת הישגים מוכחים שלבושה בצניעות והוא מתפעל מהישגיה, הוא יכול לברך", "מי שרואה אלוף לריצה קצרה – יברך, והרואה אחר כך אלוף לריצה ארוכה – ישוב ויברך, וכן לגבי כל הענפים הנפרדים זה מזה. על כל אחד ואחד, מברך המתפעל ברכה מיוחדת".

וקשה על "חידושו" המיוחד:

(א). פשט דברי הגמ' והשו"ע שברכה זו נתקנה רק על מראה **חיצוני** יוצא דופן כמו יופי: **שולחן ערוך** אורח חיים סימן רכה י: "הרואה אילנות טובות ובריות **נאות**, אפילו עכו"ם או בהמה, אומר: בא"י אמ"ה שככה לו בעולמו; ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר, לא עליהם ולא על אחרים, אא"כ היו נאים מהם". אך לא נמצא כל מקור הלכתי, שמברכים ברכה זו על יכולת אישית יוצאת דופן.

(ב). משום מה הוא מתעלם לחלוטין מדברי החיי אדם בכלל ס"ג, והמשנה ברורה ס"ק ל"ב, הפוסקים שכיום אין מברכים ברכה זו כלל.

ב. אמירת קדיש וברכו ב"זום"

(פורסם באתר 'כיפה' כב אדר תש"פ בשם הרב מלמד כתשובה לשאלת ד"ר בני לאו): "בגלל ספקות שונים בהגדרת מקום ובהגדרת קול אי אפשר להגדיר התקהלות במכשג וירטואלי (דרך זום) כמניין לכל דבר המחייב דברים שבקדושה. אמירת **קדיש יתום וקדיש דרבנן אינם כוללים ברכה לבטלה** ולכן ההתקשרות האלקטרונית הזו יכולה להיחשב לה **כמעין מניין**. בשעת הצורך, כאשר יש **ערך לכך שכל הקהילה הוירטואלית תתפלל יחד**, גם אמירת "ברכו" לאחר פסוקי דזמרה ולפני ברכות שמע אין בה ברכה לבטלה ולכן מותר לאמרה בתפילה שכזו".

בפסק זה הוא חולק על שו"ע או"ח נ"ה א: "אומרים **קדיש**. ואין אומרים אותו בפחות מעשרה זכרים... וה"ה לקדושה וברכו שאין נאמרין בפחות מעשרה". ושם בסעיף י"ג: "**צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח ציבור עמהם**". משנה ברורה מ"ח: "כל העשרה - ... אבל אם מקצתם בחדר זה ומקצתם בחדר אחר אינם מצטרפין אף על פי שהפתח פתוח ביניהם".

נפסק במפורש שאין אומרים קדיש וברכו בפחות מעשרה אנשים **נוכחים, הנמצאים יחד במקום אחד**, [למרות שאינם כוללים ברכה לבטלה, כלשון הרב מלמד] א"כ מה מקור "המצאתו" שתפילה ב"זום", בה אנשים נמצאים בפועל במקומות שונים, נחשבת "כעין" מניין, המתיר לומר קדיש? כמו כן מה מקור "חידושו" ש"יש **ערך לכל קהילה וירטואלית שתתפלל יחד**" המתיר לומר "ברכו" ב"זום" הרי כאן בנוסף, יש הוצאת שם שמים לבטלה?

ג. ישנן דוגמאות נוספות **רבות** העוסקות בנושאים של "טהרת המשפחה", שהצניעות יפה להם ולא ניתן לפרסמן ברבים, בהן הוא מתיר ספיקות דאורייתא כנגד כל גדולי ישראל, וכבר העירו על כך רבני מכון פוע"ה המתמחים בסוגיות אלו: "הרב מלמד כותב סברא **מחודשת ביותר שאינה מקובלת בין הפוסקים**", וכן כתבו כנגד פסיקותיו "המחודשות" הרב יואל קטן והרב שמואל אריאל בחוברת 'המעייין', גליון תשרי תשכ"ב, ועוד.

ד. נשים בתפקידי דינות

פורסם בערוץ שבע (יג אלול תש"פ): בוועידת הקיץ של הערוץ נשאל הרב מלמד: "האם אפשר שיהיו נשים בתפקידי רבניות ודיינות?" על כך השיב: "כעקרון כן... ראינו את זה גם אצל דבורה, שהייתה שופטת את ישראל... את הפסיקה, את הכיוון העקרוני יכולה אישה ברמה מאוד גבוהה שהיא **תהיה השופטת**". בדברים אלו הוא חולק על ההלכה: שולחן ערוך חושן משפט ז ד: "**אשה פסולה לדון**". ומה שניסה להוכיח

מדבורה, הוא בניגוד לדברים מפורשים של התוספות (גיטין פת, ב): "ומדבורה דכתיב בה והיא שופטה את ישראל **אין ראייה דאישה כשרה לדון**, דשמא לא היתה דנה אלא היתה מלמדת להם הדינים. א"נ שמא קיבלו אותה עליהם משום שכינה" ... וכן בתוספות יבמות מה ב: "...אי נמי על פי הדיבור שאני" ...

ומבא בר"ן על הרי"ף מסכת שבועות דף יג עמוד א: "...ומדתנן: 'ולא בנשים', שמעינן שהנשים פסולות לדון, שאילו היו דנות היאך יהו פסולות להעיד? והא דתנן בפרק בא סימן (דף מט, ב): 'כל הכשר לדון כשר להעיד' והא דכתיב גבי דבורה: 'והיא שופטה את ישראל' - לאו שופטת קאמר אלא מנהגת. ואף על גב דאמרינן בסיפרא 'שום תשים עליך מלך' - ולא מלכה - התם לא מינו אותה, אלא נוהגין היו על פיה וא"נ שופטה ודנה הייתה שהיו מקבלין אותה כדרך שאדם מקבל אחד מן הקרובים".

אם הרב מלמד מתכוון שאישה תוכל לדון כשקבלו אותה עליהם כמו ג' רועי בקר, לשם כך היא אינה צריכה להיות ברמה מאד גבוהה. היא יכולה להיות כל אחד, גם עם הארץ גמור, אינו שומר תורה ומצוות, ואפילו קרוב. ואם הכוונה למנות אותה מראש כדיינית על סמך ידיעותיה, שבסמכותה לכפות על בעלי הדין, זה כבר מנוגד להלכה באופו מובהק ומקומם.

גם גדולי ישראל שעסקו בסוגיה זו בשו"ת, מעולם לא התירו זאת למעשה בפועל!

ה. היתר אכילת שרצים

במאמרו בעיתון "בשבע" (כט אדר ב תשע"ט) פרסם פסק המופץ לכלל הציבור: "מסתבר שאיסור אכילה מהתורה אינו יכול לחול על מאכל שכאשר אוכלים אותו לבדו, אי אפשר להרגיש בטעמו ובבליעתו. בפועל, אין אפשרות להרגיש בטעמו ובבליעתם של רוב השרצים הזעירים".

לשיטתו, מכיוון שלא ניתן לחוש בטעם בבליעה של מרבית החרקים, גם מי שאכלם בעין, במזיד, אינו עובר על איסור דאורייתא! בכך הוא סותר את דברי הגמ' מכות טז ע"ב: "אמר אביי אכל פוטיתא לוקה ארבעה, נמלה - לוקה חמש, משום שרץ השורץ על הארץ".

ופירש רש"י: "אכל פוטיתא - בלע שרץ המים. נמלה - בלע נמלה חיה הואיל ובריה שלימה היא אכילתה בכל שהוא ולוקה חמש". משמע שעל אכילת שרץ בגודל "כל שהוא" [שוודאי לא ניתן לחוש בטעמו ובבליעתו] מתחייבים בכמה לאוין.

וכך פסק הרמב"ם מאכלות אסורות ב כא: "...האוכל בריה עמאה בפני עצמה כולה הרי זה לוקה מן התורה, ואפילו היתה פחותה מן החרדל, בין שאכלה מתה בין שאכלה חיה".

וכן משמע מדברי רש"י על הגמ' עירובין כח ע"א, העוסקת באיסור אכילת "שרץ השורץ על הארץ": "שרץ, לשון ש-רץ, דבר שהוא נד בארץ ואינו נראה אלא על ידי שירוצו וריחושו מפני קוטנו".

כלומר, שרץ האסור מן התורה כולל גם נקודה זעירה ביותר שלא ניתן להכיר בה שהיא שרץ אלא ע"י תנועתה. כמוהו כתבו גם התוס', הרשב"א ועוד, וכן נפסק בשו"ע [זה גם סותר את דבריו באותו מאמר: "נראה שלא החמירו כדברי המחמירים בימינו, שכן מסתבר שהתכוונו באזהרותיהם לשרצים גדולים יותר". כפי שראינו, מדובר בסברה מופרכת].

שאלה: היכן הרב מלמד פורץ את גדר הצניעות?

א. בעניין גילוי חיבה בין בני זוג בפרהסיה כתב: "נכון שבני הזוג ימנעו ממעשים שמבטאים את תשוקתם זה לזה בפני זרים (רמ"א אה"ע כא, ה). אומנם חיבוק ונישוק נימוסי בחברה שבה הדבר מקובל אינו נחשב לא צנוע" (שמחת הבית וברכתו, בטו, עמ' 54-55).

ב. את "פסיקותיו" בסוגיית טהרת הבית בנושאים הכי אינטימיים שהצניעות יפה להם הוא מפרסם ברבים מעל גבי העיתון!

ג. הוא נותן לגיטימציה לבני נוער לעסוק בסוגיות שבעם ישראל נהוג ללמד רק לבני זוג לפני חתונתם. וכך הוא כותב: "הייתה התלבטות אם להבדיל [את הספר טהרת המשפחה] מן הסדרה, כדוגמת 'שמחת

הבית וברכתו' על שמחת עונה ופרו ורבו כדי להצניעו מבני נוער. לבסוף הוחלט שכשם שבש"ס וברמב"ם הלכות אלו אינן מופרדות, כך אין להחריג נושאים אלו ב'פניני הלכה'. לא זו בלבד, גם הספר 'שמחת הבית וברכתו' ייצא לאור כשאר ספרי 'פניני הלכה'. וכן כתב: "אחד מתושבי היישוב סיפר לי שהם למדו יחד עם הילדים, בנים ובנות מכיתה ה' ועד יב את כל הלכות נידה... הוא סיפר שהלימוד היה מצוין, הערכתי מאד את קביעותם בלימוד... לגבי לימוד הלכות אלו עם הילדים נשארתי בספק מפני שנוהגי הצניעות תלויים בחלקם במנהג המקובל, וכפי הנראה, המנהג משתנה[!]".

ד. במאמר ברביבים (י"א באייר תשפ"א) מופיעה כותרת משנה ובה נאמר: "בניגוד לנוהג שהיה מקובל, לפיו לימוד הלכות הטהרה שייך רק למבוגרים או לנשואים, נראה כי בציבור יש כיום פתיחות לרעיון של לימוד הלכות אלו עם ילדים בגיל צעיר".

[ישנן דוגמאות נוספות בספר 'שמחת הבית וברכתו' (פ"ב עמ' 44, 63-59, והערה 4 ועוד), אך מפאת הצניעות אין זה המקום להביאם במאמר המתפרסם ברבים.]

שאלה: לעיל צוינה פריצת הגדר של הרב מלמד בנושא הרפורמים. מדוע דעתו של הרב מלמד בנושא זה אינה לגיטימית? הרי גם הרפורמים הינם יהודים?

תשובה: גדולי רבני ישראל לדורותיהם יצרו הבחנה ברורה בין האנשים הרפורמים הפרטיים המוגדרים כ"תינוקות שנישבו" ואותם יש לקרב בעבודות האהבה [הגר"י עטלינגר זצ"ל, שו"ת בניין ציון החדשות סי' כג] לבין הממסד הרפורמי, על "הרבאים והרבאיות" שלו, שכנגדם יש לנהל מלחמת חורמה. הם מעודדים נישואי תערובת, הם כופרים בתורה שבע"פ ובקיום כלל המצוות, מנסים לעקור את התורה מישראל והוציאו עצמם מכלל ישראל [רמב"ם, הלכות ממרים ג, ב].

וכך כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ה פתיחה פרק א): "...תוכן שאיפותיהם הוא לבתר את התורה לבתרים ככל העולה על רוחם, מתוך כחד וכחש לתורת - סיני ולרוקן את היהדות מתוכנה ולהעמידה בסופו של דבר ככלי שאין בו חפץ, והכל תחת מסוה של דת ובגושפנקא של רבנות, בסירוס וסילוף דת משה וקבירת שם בעליה האמיתיים של הרבנות, ועל דא הוא שיצא הקצף בזמנו לפני יותר ממאה שנה על ידי גאוני הדורות, בהווכחם הסכנה המיוחדת הגדולה האורבת לנו מזה לעצם קיומה של היהדות המקורית. וכדאמר לה ינאי מלכא לדביתיה: אל תתיראי מן הפורשין ולא ממי שאינן פרושין אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס (סוטה כ"ב ע"ב)".

יתירה מזאת, בתאריך י"ג אב תשפ"א פרסם הרב מלמד בעיתון 'שבוע' מאמר שזעזע את כל עולם התורה, ובו כתב:

"יש לאפשר לקונסרבטיבים ולרפורמים להתפלל בעזרת ישראל, ועל רב הכותל לדאוג לכל צורכיהם כולל ספר תורה... בני הציבור הדתי והחרדי ששומרים על ההלכה והמנהג אינם צריכים להצטער מכך שבני התנועות הללו מגיעים לכותל, אלא לשמוח על כך שעוד אחים יהודים קשורים למקום המקדש ועוד אחים רוצים להתפלל לאבינו שבשמיים..."

הדברים מנוגדים לדעת כל גדולי ישראל בעבר ובהווה, ובראשם הרבנים הראשיים לישראל זצ"ל, הגאונים הרב עובדיה יוסף, הרב שלמה גורן, הרב אברהם שפירא והרב מרדכי אליהו, שכולם לחמו בכל עז לשמירת קדושת הכותל המערבי כולו, וכנגד הכוונה לאפשר בו עריכת 'טקסי תפילה' של זרמים שונים, בניגוד להלכה ולמסורת ישראל.

הדברים אף מנותקים לחלוטין מהמציאות: לאחרונה (בתאריך י"ז שבט תשפ"ב) פרסמה התנועה הרפורמית סרטון ובו הצהירו נציגיה בצורה חד משמעית שכל כוונתם במטרה ליישום מתווה הכותל היא לא בגלל שהתפילה שם מעניינת אותם, אלא רק בגלל שזה יהיה פתח למאבקם לביצוע שינויים נוספים שיפגעו בצביון היהודי של המדינה, כמו תחבורה ציבורית בשבת, נישואין אזרחיים ועוד, בדרך להפרדת הדת מהמדינה. ה' יפר עצתם ויסכל מזימתם.

שאלה: האם ניסו להיפגש עם הרב מלמד ולברר אתו את הנושאים הבעיתיים?

תשובה: היו כמה וכמה נסיונות, אך לשווא. יתירה מכך גם רבנים חשובים ששלחו לו מאמרים החולקים עליו - או שלא נענו על ידו כלל, או שנענו דרך תלמידיו - שליחיו, מהם ניתן להבין כיצד הוא והם מתייחסים למעמדו התורני:

להלן תשובתו של תלמידו הרב אורן מצא המתייחסת לקולא מופרכת בהלכות טהרת המשפחה, שפרסם הרב מלמד: "פסיקת הרב מלמד תיתן לרבנים אומץ להקל באופן מרווח יותר, וכפי שהרב עובדיה לא חיפש בתי הוראה שיגידו כמותו בפסקים שונים שחידש, כך הרב מלמד הגיע לגדלות תורנית כזו שאינו צריך לחפש בתי הוראה שיסכימו אתו".

וכן השיב הרב אורן מצא לשאלה שנשלחה לרב מלמד על דבריו בסוגיית הרפורמים: "חשוב מאוד לא להיתקע עם ספקולציות של דעות של רבנים שמתו, אחרת לא נוכל להתקדם. השינויים שאנו עוברים בעשרות השנים האחרונות מהירים, ובאמת שלא ניתן להיתקע עם דעות של רבותינו הגדולים".

כשהביעו בפניו את עמדת הרצי"ה קוק והרבנים הראשיים נ"ע בנושא השיב: "לידיעתך הרב הרצוג מת מזמן, וכן רבנים אחרים שהזכרת... הרצי"ה נפטר לפני הרבה שנים... יתכן שכיום היה סובר אחרת, וגם אם לא, יתכן שהרב מלמד, שכבר הגיע לגיל מכובד ולגדלות בתורה מכובדת, היה חושב אחרת ממנו [!]. מאז שנפטר הרב שפירא, הרב מלמד גדל יותר, ולא סביר כל הזמן להזכיר את רבותינו בלי לחשוב גם לבד. לא נתקדם כך... לפעמים ראשו של התלמיד נפתח יותר למחשבה כשאינו עליו את עול רבו, אין בזה כל פגם".

וכך כתב אליו במכתב הרב יהושע כ"ץ, רבה של מעלה אדומים: "כבודו לוקח על עצמו הכרעות כאילו היה גדול הדור ופוסק יחיד כדוגמת הגר"ע יוסף או הגרי"ש אלישיב או לפחות כמור"ן הגר"ן גולדברג זי"ע ונוהג לפסוק בקביעות כמי שלא שימש כל צרכו".

דרך ההתבטאות של הרב מלמד מוכיחה את דברי תלמידיו - שהוא מחשיב עצמו לאחד מגדולי הדור. כך למשל כתב בספרו (פניני הלכה זמנים גי): "דעת האוסרים: אגרות משה יו"ד ב, קלז... יחווה דעת ו, לד... וכן דעת מנחת יצחק א, קיא. גם הרש"ז אורבך, והרב אלישיב... ובציץ אליעזר טו, לג, ושבת הלוי ח, קכז... אולם הסברות להקל חזקות" - וע"כ הוא מכריע כנגדם להקל [אכן, מי שיעיין בסברותיו "החזקות להקל" יראה שהן רחוקות מלהיות כאלו, בלשון המעטה].

שאלה: האם העובדה שהרב מלמד למד תורה הרבה שנים, מפרסם את פסקיו לציבור הרחב שנים רבות וספריו נמכרו בהרבה מאד עותקים ונמצאים בבתי רבים כ"כ, אינה מכשירה אותו להיות בר סמך לפסוק הלכה לכלל הציבור עפ"י הבנתו?

תשובה: אצטט דברים שאמר הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל לפני הגירוש מגוש קטיף:

רב, מפורסם ככל שיהיה, גם אם ספריו מפורסמים מאוד והוא מופיע הרבה באינטרנט, ברשתות החברתיות, בתקשורת הכתובה ועוד, עדיין אין זה הופך אותו ל"גדול דור" וכמי שראוי לפסוק הלכות לכלל ישראל בניגוד למסורת הפסיקה, גם אם הוא בעצמו וכמה מתלמידיו חושבים אותו לכזה.

"רק גדולי תלמידי החכמים שבדור, שכוחם לפסוק בשאלות חמורות בכל חלקי התורה ופסקיהם מקובלים בישראל, ראויים לפסוק בשאלות אלה הנוגעים לכלל ישראל. כל מי שלא הגיע למדרגה זו עליו להימנע מפסוק בעניינים אלו, ואם בכל זאת מורה הלכה כבר קרא עליו הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ה ה"ד: רשע שוטה וגס הרוח ועליו נאמר 'כי רבים חללים הפילה'".

ובמקום אחר כתב הגר"א שפירא זצ"ל: "ובעניינים של כלל ישראל, רב רגיל או ראש ישיבה שלא מפורסם ששולט בכל חדרי תורה ומוסמך לפסוק הוראות בכל מקצועות התורה, לא היה עולה על דעתו לגלות ברבים את חוות דעתו הלכה ולמעשה. הערבוביה הזאת של הדיוטות המכתירים את עצמם בכתר של תורה הם פרצה נוראה במעמדה של תורה".

רק גדולי הדורות הנאמנים לפסיקת הלכה ע"פ הכללים המקובלים מדורי דורות, רק הם רשאים להכריע בסוגיות הנוגעות לכלל הציבור. גדולי הדור הם אלו **שמוכרים ככאלו ע"י מרבית ת"ח שבדור**. כמו הרב אברהם שפירא, הרב מרדכי אליהו, הרב שלמה זלמן אוירבך, הרב עובדיה יוסף, הרב יוסף שלום אלישיב זכר צדיקים לברכה ועוד, וכן יבדלו לחיים ארוכים גדולי הדור בימינו.

רב, מפורסם ככל שיהיה, גם אם ספריו מפורסמים מאוד והוא מופיע הרבה באינטרנט, ברשתות החברתיות, בתקשורת הכתובה ועוד, עדיין אין זה הופך אותו ל"גדול דור" וכמי שראוי לפסוק הלכות לכלל ישראל בניגוד למסורת הפסיקה, גם אם הוא בעצמו וכמה מתלמידיו חושבים אותו לכזה.

שאלה: האם אין חשש שפרסום דברים אלו יגרום למשבר בקרב הציבור הדתי לאומי, תלמידי ישיבות הסדר, מכינות, "בעלי בתים", נוער ועוד הלומד בספרים אלו שנים רבות?

תשובה: יתכן שהדבר יגרום למשבר כל שהוא, אך עדיף לטפל במשבר כיום, כשהוא באיבו וניתן לתיקון, מאשר שנגיע ח"ו למשבר חמור יותר, עוד עשרים שנה, כשגדולי הדור הנוכחי [יאריך ה' ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים] כבר לא יהיו אתנו, ואז במקום שיהיה לצבור הדתי שלחן ערוך של רבי יוסף קארו והרמ"א, שלאורם הולך עם ישראל מאות בשנים, יהיו לנו "פניני הלכה" מעוותים ומקולקלים, שלא עפ"י כללי הפסיקה ומסורת ישראל סבא.

לצערנו, כבר כיום ציבור רחב סומך על פסיקותיו המטעות והשגויות ועובר בשל כך על ההלכה. ע"כ חובה לחשוף את הקלקולים וההטעויות ולמנוע את הרס כרם בית ישראל. בע"ה לאחר התיקון הגדול נחזיר עטרה ליושנה, ונשיב את מסורת ישראל סבא לרום מעלתה וקדושתה הראויים לה.

שאלה: לאור כל זאת מה עלינו לעשות כיום?

תשובה: לאור העובדה שגדולי ישראל קבעו שמדובר **בסטייה מדרכה של פסיקת ההלכה, ו"שאינ לסמוך הלכה למעשה על פסיקות עצמאיות מסוג זה ועל כל אחד לפנות לפוסק מוסמך"** (לשון הרה"ג יעקב אריאל) ועל "כל החפץ ללמוד דבר ה' זו הלכה, לחפש מבוקשו בספרים אחרים, הנאמנים לדרך הפסיקה המקובלת" (לשון הרה"ג דוב ליאור) – לכן לענ"ד כדאי לחזור ללמוד וללמד ספרים אחרים, כדוגמת "מקור חיים" של הרב חיים דוד הלוי זצ"ל, הנאמן להלכה וכתוב בשפה ברורה. יתכן שבהמשך יהיה צורך לשכלל ספר זה כך שהוא יהיה עוד יותר נגיש וידידותי לתלמידים, ל"בעלי בתים" ועוד.

על מחלוקת ובעלי מחלוקת

הרב יואל קטן שליט"א,

ראש מכון 'שלמה אומן', שעלבים

לפני עשר שנים בערך התפרסמה פרשת סירובם של כמה חיילי 'הסדר' להשתתף באירועים צבאיים רשמיים שבהם מתקיימת שירת נשים. היו רבנים שהתירו להם בדיעבד להיות נוכחים במקום בלית ברירה משום שמדובר ב'הנאה הבאה לו לאדם בעל כורחו' ומסיבות אחרות, ואחרים החמירו בדבר, אך התקיף ביותר מבין הרבנים היה ידידי הרב אליעזר מלמד שליט"א, שהורה לתלמידיו לסרב פקודה ולשלם כל מחיר, כולל הדחה מקורס קצינים, ולא להסכים בשום אופן לשהות במקום שבו נשמעת שירת נשים. שר הביטחון אהוד ברק זעם על ההוראה הזו ובהמשך אף הדיח את ישיבת הר ברכה מה'הסדר' עם צה"ל, כך שתלמידי ישיבת הר ברכה היו צריכים להירשם כתלמידי ישיבות אחרות כדי להישאר במסגרת. מצידו של הרב מלמד נשמעו אז תלונות שראשי ישיבות ההסדר לא מגבים אותו. לתומי שאלתי אחד מהם על העניין, וטענתי שגם מי שסובר שבדיעבד אין צורך לסרב פקודה צריך לתת גיבוי למי שעומד בגבורה על שורת הדין! והוא ענה לי: 'הרב אליעזר מלמד לא התייעץ איתנו, הוא לא ביקש שנקבע יחד עמדה בנושא, הוא רץ לבד קדימה ולא סופר אף אחד, ואחר כך הוא מצפה לגיבוי אוטומטי?...'

פה היה מדובר בהכרעה לחומרא. ואכן שנים רבות היה נחשב הרב אליעזר לאחד 'הסמנים הימניים' בכל הנוגע להנהגה תורנית מחמירה ומקפידה בנושאים הלכתיים וציבוריים שונים. הוא התנגד נמרצות לחינוך הנוער בחברה מעורבת והיה פעיל בהקמת תנועת הנוער 'אריאל', הוא התנגד לא רק לשירות צבאי של בנות אלא אף הביע הסתייגות מהתנדבות של בנות לשירות הלאומי, כתב פעם אחר פעם על החובה להקדיש את השבתות וימי חול המועד ללימוד תורה משמעותי וממושך, פרסם את פסק ההלכה של מורנו הרב אברהם שפירא זצ"ל על החובה לסרב פקודה בהתנתקות ועוד. לרב אליעזר יש במות רבות להשמיע בהן את דעותיו בכתב ובעל פה, כולל ערוץ 7 ועיתון בשבע וסדרת רביבים ובהמשך סדרת פניני הלכה ועוד, ודעתו נשמעת.

בכתב-העת 'המעין' שאני הקטן עורך, וכותב בו את המדור 'נתקבלו במערכת' שבו סקירות של ספרים תורניים, סקרתי פעם אחר פעם את כרכי 'פניני הלכה' של הרב אליעזר שיצאו לאור ושיבחי אותם. לא עברתי על כל כרך מכריכה לכריכה, אבל הסדר והארגון והסגנון, והחלק ההגותי שצורף להלכות, ושיקול הדעת ההלכתי, נראו לי ראויים לשבח. שיבחי גם את הביטחון העצמי בפסיקה כאשר הוא זהיר ומוגבל, כמו למשל הקביעה של הרב מלמד שאין סיבה להימנע מלברך חלק גדול מברכות הראייה והשבח שמשום-מה נמנעים בדורנו מלברך, בין אם מדובר בברכת 'שהחינו' בראיית חבר שלא ראינו אותו שלושים יום או בברכת 'שככה לו בעולמו' על ראיית סוס נאה ומרשים וכד'. זה נכון הלכתית לדעת כמה מגדולי הפוסקים שלא לחשוש לחששות שבאמת אין להם מקום – הרי בדיוק לזה התכוונו חז"ל כאשר ציוו עלינו לברך! אמנם נתקלתי גם בהלכות שאני הקטן לא קיבלתי את שיקול הדעת וההכרעה בהן, אך לא נוצר אצלי עדיין רושם שמדובר במשהו מוגזם. גם סייעתי במידה מסויימת לרב אליעזר בחיבור ספרו על קדושת הבית, והוא גם מודה לי על כך בהקדמה, ולמרות כמה פסקים 'נועזים' שנמצאים בספר לא חשבתי שהוא עובר בו את הגבול.

אודה ולא אבוש שהכרך האחרון על טהרת המשפחה 'ניער' אותי באופן משמעותי. קיבלתי ממערכת 'פניני הלכה', כנראה על פי בקשת הרב אליעזר, את הטיוטות של פרקי הספר לפני הדפסתו, אבל באותם הימים הייתי עסוק מאוד ולא התפנית לעיין ולהעיר על דברים תמוהים שראיתי בספר, וכאשר התעוררתי לשלוח את הערותי אמר לי הרב מאור קיים, עוזרו הראשי של הרב מלמד, שאיחרתי את המועד והספר כבר בדפוס. כבר כתבו רבים, גם על גבי גיליונות 'המעין', את הטענות הקשות שיש להם על פסקים רבים בספר זה. לצערי ולתדהמתי הרב אליעזר הגיב על חלק מהטענות במדורו 'רביבים' בעיתון 'בשבע', למרות שלא היה מן הראוי לדון בהלכות אלו שהצניעות יפה להן בעיתון המיועד לכל בני המשפחה. הוא הסביר זאת בחומרה שהוא מחמיר על עצמו בהלכות 'לא תגור', ובצורך להתגונן מפני 'הטלת אימה על רבנים מתלמידים קנאים שלא שימשו כל צורכם', 'מסגנון האלימות וההחרמות בתוך בתי המדרש', ובקיצור 'מבעלי מחלוקת עזי פנים' שיצאו כנגדו, כל זאת בעקבות ההתנגדות הרבנית העזה שקמה לכמה וכמה פסקים לא מקובלים, רובם הגדול לקולא, שנמצאו בספר.

והנה, יש מקום לדון האם הפגיעה הצניעותית שהייתה בפרסום הזה ב'בשבע', והחריגה מהנורמות המקובלות בעיתון זה, הייתה מוצדקת, אבל לא על זה אני רוצה לכתוב כאן. אני מבקש לטעון שמי שמבקש להיות 'זאב בודד', ולחרוג באופן פומבי פעם אחר פעם מהקונצנזוס הרבני המקובל בלי לגור מפני איש כדבריו, לא יכול לצייר כל התנגדות לדבריו ולמעשיו כאילו היא 'הטלת אימה', ולתאר את מי שחולק עליו כ'תלמיד שלא שימש כל צורכו'. אני חבר בפורום רבנים בדוא"ל שמאגד בתוכו מאות רבנים, רובם הגדול מהציבור 'שלנו' ובהם גם ממכיריו ומוקיריו של הרב אליעזר, שעסקו כדרכה של תורה רבות בפסקים החריגים בספר הזה, ולהגיד על הרבנים שהתנגדו, חלקם בחריפות, לפסקים שנדפסו בספר, שהם בעלי מחלוקת עזי פנים - זה פשוט מביך. אני לא יודע למה מתכוון הרב אליעזר כשהוא כותב על 'הטלת אימה על רבנים מתלמידים קנאים שלא שמשו כל צורכם'. אם הוא מתכוון למשל לטענה שהושמעה ששרשרת הקולות שלו בספר, שלדעת רבנים רבים אינה מבוססת ואינה מוצדקת, מבטאת קו הלכתי בעייתי - מה לא לגיטימי בטענה הזו? על איזו 'הטלת אימה' מדובר? מישהו הציע שלא לצרף אותו או את תלמידיו למניין? מישהו ביקש להחרים את ישיבת 'הר ברכה'? אכן, מול טענת כמה מתלמידיו של הרב אליעזר שהוא כבר ביצר את מעמדו כאחד מגדולי הפוסקים בדורנו, ולכן 'זכותו' גם לפסוק פסקים לא קונבנציונליים, טענו רבים אחרים שעוד רחוקה הדרך - הרב אליעזר רב הפעלים, רב היישוב הר ברכה וראש הישיבה ומחבר 'פניני הלכה', הוא בוודאי תלמיד חכם חרוץ, אבל על פי חוות דעתם של רבנים רבים (והרי אין שום קריטריון אחר לזה) הוא אינו 'מגדולי הדור'. מה הבעיה באמירה הזו? היא חוטאת בעזות פנים? היא 'מטילה אימה'? היא מוכיחה שהמתנגדים לגישה ההלכתית הזו הם 'תלמידים שלא שמשו כל צורכם'? מותר לחלוק עליו, ואפילו בחריפות, ומותר לו ולתלמידיו להשיב כעניין, אפילו בתקיפות. אבל שלילת הלגיטימציה למחלוקת מול דעות חריגות אינה לגיטימית.

אני לא רוצה להאריך יותר, ולכן אגע בפרשת הרפורמים רק בקצה המזלג. כולנו מסכימים שהרפורמים הם אחים טועים, כולנו מצפים שהם ובניהם יחזרו בתשובה, כולנו מסכימים שהגיורים שלהם אינם גיורים כלל, וכולנו מסכימים שיש להיזהר מניסיונות ההשפעה שלהם על ענייני הדת בישראל. השאלה היא הסגנון, הדרך, אם להחרים כל קשר רשמי איתם - או לדון איתם כשוויים אל שוויים, אם לכבד את נציגיהם או להתעלם מהם ועוד. זהו עניין של שיקול דעת שיש לו משמעות רבה להצלחת המאבק נגדם. והנה, הפגישה המתוקשרת של הרב מלמד בשנה שעברה עם רבה רפורמית בדיוק באמצע הפולמוס הציבורי בנושא הייתה תקיעת אצבע בעין לכל הרבנים שעוסקים בצרכי ציבור ואחראים על שמירת היהדות בארץ ובחו"ל. מאוד תמהתי על כך, ודנתי בעל פה ובחליפת מיילים עם ידידי הרב אליעזר בנושא, וגם שלחתי לו מייל שקיבלתי מהרב צבי הרשל שכטר שליט"א, ראש האירגון OU ומראשי 'ישיבה אוניברסיטה' ובו הוא כותב שרבני ארה"ב מסתייגים מפגישות פומביות עם 'רבנים' רפורמים - אבל כל זה לא שינה את דעתו כלל. הוא ניתלה בסיפור של פגישה לפני עשרות שנים של רב פלוני, ובעמדה של כמה רבנים בודדים אחרים בנושא - אבל הרי יש כאן קונצנזוס, הנושא חי ונושם ונידון, איך הוא יכול בנושא כל כך משמעותי שוב לרוץ לבד בלי 'לספור' את כל חבריו הרבנים?

ובהמשך כתב הרב מלמד שצריך לקרב גם את בני המשפחה הגויים של היהודי הרפורמי, ושראו שרב הכותל יתן ספר תורה לרפורמים לקרוא בו למרות שהם ישתמשו בו באופן אסור על פי ההלכה (עלייה לתורה של גויים ושל נשים וברכות משובשות במזיד ועוד), כל אלו דברים תמוהים הלכתית ומאוד בעייתיים ציבורית. כבר ממש לא התפלאתי כשלאחרונה הרב אליעזר פרסם שהוא תומך ברפורמות של השר כהנא, גם זו של הכשרות וגם זו של הגרות, בניגוד לדעתה של הרבנות הראשית ושל רוב גדול ומובהק של רבני ארץ ישראל הזקנים והצעירים מכל החוגים - התמיכה הזו כבר הייתה לצערי צפויה, והיא מתאימה לדרך החדשה של הרב אליעזר מלמד. כמה חבל, כמה מאכזב.

מאוד לא נוח לי לכתוב את הדברים האלו. אני מכבד מאוד ומחבב מאוד את ידידי מנוער הרב אליעזר, ומקווה מאוד שהידידות רבת השנים בינינו תשרוד גם את הפולמוס הזה. אבל גם אני הקטן מחמיר קצת ב'לא תגורו'... הרב אליעזר, יש דרך חזרה.

מי שמבקש להיות 'זאב בודד', ולחרוג באופן פומבי פעם אחר פעם מהקונצנזוס הרבני המקובל בלי לגור מפני איש כדבריו, לא יכול לצייר כל התנגדות לדבריו ולמעשיו כאילו היא 'הטלת אימה', ולתאר את מי שחולק עליו כ'תלמיד שלא שימש כל צורכו'... ולהגיד על הרבנים שהתנגדו, חלקם בחריפות, לפסקים שנדפסו בספר, שהם בעלי מחלוקת עזי פנים - זה פשוט מביך.

נספחים – מקורות נוספים לעיון רצף הפסיקה בישראל

הרב יעקב אריאל שליט"א²

מבלי להיכנס לתוכנם של פסקי הלכה המתפרסמים חדשים לבקרים, מן הראוי לעמוד על העקרונות של שיטת הפסיקה.

ההלכה היא יישום מעשי של עקרונות התורה שבע"פ, הנמסרת מדור לדור, מרב לתלמיד. יש רצף של פסיקה המשתלשל מסיני עד היום ועד לעתיד לבוא. ה'סמיכה' המקובלת בעולם הרבנות משמעותה העברת המסר מרב לתלמיד. עיקרה הוא, תלמיד המשמש את רבו בהלכה למעשה שנים רבות, רבו סומך עליו ומסמיך אותו כממשיך המורשת. אי לכך יש להבחין בין סמיכה לסמיכה. אינו דומה מי שהוסמך להוראה בהלכות בשר בחלב בלבד לבין דיין שהוסמך לדון גם באבן העזר וחושן משפט. ושניהם אינם דומים לגדול בתורה הבקי בכל התורה כולה וידיו רב לו גם בהלכות ציבור.

לאחרונה יש תופעה של תלמידים, שלא שנו דיים, המתכרצים מפני רבותינו הגדולים ומורים הלכה לרבים על דעת עצמם. על הציבור לבדוק היטב ולהבדיל בין פסיקה מוסמכת לבין פסיקה עצמאית חסרת בסיס הלכתי מוצק. כשם שלא נפנה לפרמדיק במקום לפנות לרופא בכיר, למרות ששניהם עובדי רפואה, כך לא ניתן לסמוך על כל מי שמפרסם פסקי הלכה מבלי לברר על סמך מי נסמכת אותה פסיקה. אומנם יש מקום לכל אחד לשאול, ושאלת חכם חצי תשובה, לברר ולהציע רעיונות, אך אין לצאת לרשות הרבים בפסיקת הלכה עצמאית. ועל הציבור להימנע מלסמוך עליה. הבעיה חמורה שבעתיים בנושאים שיש להם השלכות על כלל ישראל. האחריות הכבדה מחייבת שיקול דעת רציני עם גדולים, מנוסים ואחראיים יותר.

אחת העלילות שמעלילים על הציונות הדתית היא שכאילו היא 'מרדה' כביכול בגדולי ישראל. עלילה זו, המופצת ע"י עסקנים חרדיים, הצליחה לחדור לתוך השוליים של הציבור הציוני-דתי עד שאפילו יש ה'מתהדרים' בכך שייחודה של הציונות הדתית הוא ב'מרד הקדוש' כביכול (בביטוי זה השתמש מייסד 'הפועל המזרחי' ש.ח.לנדוי לנושא אחר לגמרי. הוא עצמו היה בן תורה מובהק וחסיד קוצק, שינק מרבותיו הגדולים את אהבתו לתורה, לארץ ולעם ושמר על רצף המורשת התורנית בישראל. המשתמשים בביטוי זה היום מנתקים אותו מהקשרו ומסלפים את משמעותו המקורית). האמת היא ששורשי הרעיון הציוני-דתי נעוצים בגדולי תורה, תלמידי ר' עקיבא איגר, הרצ"ה קלישר והר"א גוטמאכר וכן הרב אלקלעי, ואח"כ הנצי"ב מוולוז'ין וגדולים רבים אחרים.

ממשיך דרכם היה הראי"ה. הוא היה מקורי בכך שבגאונותו שלט בכל המקורות של התורה, שבכתב ושבע"פ, בהלכה ובאגדה, במחקר ובנסתר. הוא המשיך את הרצף של כל גדולי התורה שלפניו ולפני פניו, שמהם ינק באופן ישיר ובאופן עקיף. גאונות אמיתית היא מעצם מהותה תופעה ייחודית, ועם זאת היא גם חלק בלתי נפרד מהרצף של מורשת התורה שבע"פ.

יש המכנים את פורצי הגדר כ'פורצי דרך' כ'תואר כבוד' כביכול. אולם פרצה זו לא מביאה לשום דרך, אלא רק לבלבול. הציבור הנבוך לא יודע באמת מי הם מורי הדרך. התוצאה עלולה להביא לאנרכיה. כל אחד עלול ליטול לעצמו סמכות להורות הלכה לעצמו ולאחרים.

**לאחרונה יש
תופעה של
תלמידים,
שלא שנו דיים,
המתכרצים
מפני רבותינו
הגדולים ומורים
הלכה לרבים על
דעת עצמם. על
הציבור לבדוק
היטב ולהבדיל בין
פסיקה מוסמכת
לבין פסיקה
עצמאית חסרת
בסיס הלכתי
מוצק. כשם שלא
נפנה לפרמדיק
במקום לפנות
לרופא בכיר,
למרות ששניהם
עובדי רפואה, כך
לא ניתן לסמוך על
כל מי שמפרסם
פסקי הלכה מבלי
לברר על סמך
מי נסמכת אותה
פסיקה.**

² פורסם בניסן תשע"ט.

החולק על ישיבתו של רבו

מדרן הראי"ה קוק זצ"ל

"...אמנם כ"ז עוד אין מורה על השחתה, שהוא יגדיל עקב על רבו. אך כיון שבא לפחיתות מדות הקודמות, יביא ג"כ להראות עזות נפש נגד רבו, אך בתחילה לא יחלוק על הדיעות והלימודים שהורה רבו מפורש, כי לא יעיז כ"כ, אבל יחלוק על ישיבתו של רבו, דהיינו על המוסכם מבני ישיבתו כולם שכך היתה כונת רבו בדיעותיו ולימודיו, הוא לא ישים לב לזה, ויהפך דברי הרב בדרך עקום להסכים לדיעותיו הבדויות. וכיו"ב מצינו בדורותינו מאותן שהתחילו לעקם דברי חז"ל שלא כהמוסכם בפירושם מכל חכמי ישראל, רק כדי להסכים לדעותיהם הכוזבות. והוא אות שבלבו כבר הוא מתקומם נגד רבו, ועז פניו מגלה בזה שאינו חש על הסכמת הישיבה בדעת רבו שהוא ודאי דעתו האמיתית,

ואח"כ כאשר יבא להשחתה זו, יבא ג"כ לבדות דיעות חדשות שלא נמצא להן שורש וענף בדברי רבותינו מקבלי התורה, ויטעון שהן הן דברי תורה, וזהו שיאמר דבר שלא שמע מפי רבו. ושורש כ"ז בא מפני התכונה הרעה של עזות פנים ומיעוט הכרה בגדולת רבו, ושלא רק בגדולת רבו הוא מורד, כי הקבלה הנאמנה של תורת הרב היא תורת חכמים וקדושי עליון שנמשכה שלשלת קבלתן מקדושים ונביאים אנשי השם, שראוי להיות דבריהם עטרות לדורות הבאים אחריהם.

ובהיותו מחסר טובה זו גורם לשכינה שתסתלק מישראל, ע"י עקירת דברי הרב לגמרי, בחלקו עליהם בגילוי פנים. שמי שחולק על הקבלה בגילוי פנים זהו עיקר סילוק השכינה מצדו, ומי שעושה מעשים קרובים מביאים להרוס יסודות הקבלה והמסורת, גורם הוא לשכינה שתסתלק מישראל. שקדושתן של ישראל וכל מדותיהם הקדושות שנובעות רק מחוקי החיים של תורה"ק הכתובה ע"י ביאורה בתורה המסורה, שאינן נשאבות כ"א ע"י הוקירינו דברי רבותינו והגדילנו ערכם וכבודם בלבבינו ורעיונינו כאשר המה באמת, אז נקבל הלקח הטוב האמיתי מאבות התעודה והתכלית הנמשכת מקדושת תורה"ק והנהגתה תימשך לנו, שהיא השראת השכינה בישראל, כאמור ביעוד הטוב הנמשך לקיום התורה, "ושכנתי בתוכם וגו' " .

(מתוך הספר "עין איה" ברכות א, פרק ד, פיסקה ג)

"להרגיל במוסר ודרך ארץ את התלמידים שלא שמשו כל צרכן, שלא יקפצו להורות בלא המלכה {התייעצות} בגדולים מהם, ואז יתיישרו הדרכים כולם על פי התורה והמצוה, שלעולם דרכיה הם דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".
(אורח משפט סי' קנב)

"מי ראוי להיות הוגה דעות וחושב מחשבות בדברים לאומיים וכלליים? איש זקן ה'בא באנשים', איש שכבר כבש לו אורח חייו על פי נסיונות רבים וכבר משל על כל רגשותיו הפרטיים, בזאת תצא תורה ואורה לעם.

אמנם בקום צעירים, הצריכים למוסר פרטי בעצמם, לחוות דעת בעם בכללו, זהו הדרך המסוכן המביא להשחתה, כקללת 'ונתתי נערים שריהם' (ישעיהו ג' ד'), כי למי נאה להיות דורש באוכלוסא – בשביל אוכלוסא וענייניה הכלליים – ודבריו יהיו נשמעים ונפעלים? כשיהיה לפי גודל נפשו ראוי לזה כשמצטרפת מעלת הזקנה, הנסיון והחכמה ל'בא באנשים'."

(עין איה ברכות פרק ט' סי' רפ"ח)

שימוש תלמידי חכמים

הרב יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון

ואמרו רבותינו: "אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" (ברכות מז:). ולכאורה קשה להבין, אם ימצא תלמיד חכם שהוא בקי בד' סדרים, ובשאר ב' הסדרים אינו בקי, כלום יתכן לומר עליו שהוא עם הארץ? והלא הר"ן, שהיה מגדולי רבותינו הראשונים, העיד על עצמו שאינו בקי אלא בתלתא סידרי. ולכאורה על אחת כמה וכמה מי שלמד כל התורה כולה ורק לא שימש תלמידי חכמים?

אלא עיקרו של דבר כן הוא. כי שימוש תלמידי חכמים אינו דומה ללימוד סדרי התלמוד. שימוש תלמידי חכמים הוא מקצוע מיוחד בתורה. כי זוהי התורה של קיום התורה, בכל תורה שהוא לומד - כיצד לקיים את התורה. וכשחסר לו בזה, הוא עם הארץ בכל מקום.

שבחו של יהושע - שלא מש מתוך האהל. אע"פ שמשה רבינו למד את התורה כולה עם כל ישראל, ויהושע היה רק המקבל הראשון ממשה, כמו ששנינו: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", אבל אח"כ למדו כל ישראל כל התורה כולה כמו יהושע; ולפי זה, מה ענין "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", ומהו השבח המיוחד ליהושע שנקרא "משרת משה"? אלא הענין כך הוא: יהושע היה היחיד שזכה להיות "משרת משה", דהיינו - שימוש תלמידי חכמים. הוא זכה לא רק לקבל את התורה מפי משה, אלא זכה להיות תלמידו היחיד של משה רבינו גם בשימוש.

נמצא ששימוש תלמידי חכמים היא קבלה מסיני, כמו כל התורה כולה. והראשון ששימש היה משה רבינו. וזהו מה שביקש משה רבינו מהקב"ה: "הודעיני נא את דרכך". והקב"ה השיבו: "אני אעביר כל טובי על פניך..."

ולפיכך, הלא יש לנו לעמוד על דברי רבותינו, שגזרו ואמרו על זה שלמד כל התורה כולה ולא שימש תלמידי חכמים - שהוא עם הארץ. מפני שאף אם הוא איש האשכולות בכל תלמודה של תורה, בלימודיה, בכל זאת הוא עם הארץ בלמוד של קיום התורה, באופניה והליכותיה, ובזה הוא עם הארץ בכל התורה כולה, ובזה לא עמדו רגליו על הר סיני, שלא קיבל חלק תורה זה, וכמו שנתבאר, שזהו חלק בקבלת התורה.

ואין זה דומה למי שבקי בתלתא סידרי וחסרים לו הסדרים האחרים. כי התלמוד הוא בלול, ומי שבקי אפילו רק בסדר אחד, יש לו יד גם בסדרים האחרים, ואינו עם הארץ בהם. אבל לעומת זה, מי שהוא בקי אפילו בכל תלמודה של תורה ולא שימש תלמידי חכמים, שזהו מקצוע מיוחד, כמו שנתבאר, באופן קיומה של התורה, אופן קיום המצוות - בזה אפילו אם הוא בקי בכל, יתכן שיחול עליו שם עם הארץ. ולא דוקא בימים הקדמונים, אלא גם עכשיו, שימוש תלמידי חכמים הוא לימוד עיקרי לכל לומד, והכל תלוי בו. ובערך זה יש להעריך גדולת הרב וערכו לגבי התלמיד.

יש תלמידים כאלה, שמעריכים מאד את רבם ועוקבים אחריו, אחרי הליכותיו ודרכיו ומדותיו, והם משתדלים לקלוט אל תוכם דרכי התורה ומדותיה והנהגותיה. הם קשורים אל רבם לא דוקא כשהם ברשותו, אלא אפילו אחרי הפרדם ממנו, אפילו אחרי שנים רבות, דמות רבם חקוקה בלבם והוא עומד לנגדם תמיד, ובהליכותיהם הם נזכרים מה היה עושה רבם במצב זה, בשאלה זו, והם נשארים תלמידים קבועים לכל ימי חייהם.

אבל יש כאלה מן התלמידים שלומדים ג"כ אצל הרב, ונדמה להם שהוא חשוב בעיניהם, מתחשבים עמו ומעריכים אותו - אבל האמת אינה כן. הם תלמידי סרק. אין תוכם כבד. ולפיכך השכחה שרויה אצלם אפילו כשהם בבית רבם. יש להם דרך משלהם, מחשבה משלהם, עצמאית, אינה סמוכה על שולחן רבם כלל. ולפיכך, כשהם יוצאים מרשות רבם, הם יוצאים ריקים ממחשבה יסודית, מדעה יסודית ומדרך יסודית, ואין להם ענין עם רבם, אינם מכירים טובתו. הם ככופרים לגמרי בטובה שקיבלו, ולכן הם כפויי טובה. אין להם בעד מה לשלם. יצאו יבשים בלי לחלוחית של תורה, של יראה ושל מדות טובות. אף שהם נראים כגדולים בתורה, ואפשר שבאמת יש להם גדלות בחכמת התורה, הם נראים כגדולים - אבל הם רחוקים מגדלות בתכלית הריחוק. (מתוך ההקדמה לספר הכוזרי).

ולפיכך, הלא יש לנו לעמוד על דברי רבותינו, שגזרו ואמרו על זה שלמד כל התורה כולה ולא שימש תלמידי חכמים - שהוא עם הארץ. מפני שאף אם הוא איש האשכולות בכל תלמודה של תורה, בלימודיה, בכל זאת הוא עם הארץ בלמוד של קיום התורה, באופניה והליכותיה, ובזה הוא עם הארץ בכל התורה כולה, ובזה לא עמדו רגליו על הר סיני, שלא קיבל חלק תורה זה

בענין קבלת תרומות מנוצרים מכתב הרבנים הראשיים

הרב אברהם שפירא זצ"ל והרב מרדכי אליהו זצ"ל

הרב אברהם שפירא

(הרב הראשי לישראל)
ראש ישיבת מרכז הרב

אדר תשס"ד

בס"ד

במענה לשאלתך בדבר קבלת כספי תרומות מ"קרן-ידידות", והעומד בראשו, המעביר תרומות מארגונים נוצריים, אשר מגמתם היא עבודה מסיונרית, הריני לחודיע, כי כבר בעבר התרעתי בפני אישים שונים, כי אסור באיסור חמור לקבל מ"קרן-ידידות" כספים אלו. וקרן זו הריחי מסייעת לדבר עבירה, ולעבודה זרה בישראל, ואין כל היתר-כל שהוא להיות שותף בכל פעילות שהיא מקרן-ידידות זו, המעוורת עיני חכמים ופקחים, ואיני רואה כל היתר לכך לקבלת כספים המסייעים להחדרת ע"ז, תחת מסוה של עזרה לזולת, וכבר כתב מרן הגרא"י קוק זצ"ל שאין ליטול מהם אפילו תרופות, באשר מגמתם ידועה רח"ל, וע"כ כל איש שומר נפשו ירחק מהם וממונם, ואין מי מהפוסקים שהתיר בתשובה שבכתב ליטול צדקה מכספי גויים החפצים להחדיר בישראל דעות אסורות, וכ"ש ע"ז. ובכלל איסור זה גם נטילת קמחא-דפסחא. ותמיהני על הנוטלים למיניהם, האיך כושלים בדבר פשוט שכזה.

ויח"ר שלא יודקו ישראל זה לזה ולא לעם אחר, והקב"ה ישלח ברכתו לכל ישראל בהיתר ולא באיסור, ברוח ולא בצמצום, ואיש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק.

כ"ב אלול א'ת"ש "אמו" תל"פ.
דברי הפקדה

בברכת התורה,
הרב אברהם שפירא

אברהם שפירא

בבית מדרש הגאון ר' בנימין ז"ל
י"ד אלול ת"ש
מכתב למו"ק שנתקן הוא נלחם הגאון
והגב' הגדולה אברהם, ואין אף מכתב
אשר שנתקן ברוב הגאון, ואין מכתב, והוא
ל' אברהם שפירא שליט"א מאמר תל"פ.
ואברהם רבני או רבני אלטון ענייני
ה"פ גאון (אמו"ק), ואין מכתב אחר שנתקן (א).
לצד דברי אל תתקן.

לסרב בקומה זקופה לתרומות של נוצרים

הרב אליקים לבנון שליט"א, ראש ישיבת אלון מורה ורב השומרון³

התרומות של הנוצרים מקדמות את תהליך ה"גאולה" כביכול של היהודים, המתקרבים על ידי כך לאמונה הנוצרית.

האם יש לקבל תרומות מנוצרים אוהבי ישראל? האם במצב כזה אין חשש להיות מושפעים, ולו בעקיפין, מאנשים אלו, וזאת גם אם כוונתם לטובה?

ההתייחסות הראשונית לשאלה זו חייבת לבוא מתוך משקפיים תורניים, מפני שהתורה מורה לנו את דרך הישר. בהלכות מתנות עניים ח, ט, פוסק הרמב"ם שאסור לקבל מגויים כספי צדקה בפרהסיא. ואם יש עני שאין לו די בצדקה מישראל והוא אנוס לקבל צדקה מגויים, מותר. כך גם פוסק השו"ע, יו"ד רנד, א.

הפוסקים מציינים עוד שאם הצדקה ניתנת בדווקא לעניי ישראל יש בכך איסור גדול יותר (ט"ז שם ס"ק א). כאמור, די בהלכה זו כדי לקבוע באופן נחרץ שאסור לקבל תרומות מהנוצרים ידידי ישראל. בנוסף לכך, אם יורדים לסוף דעתם של הידידים הללו, מתברר שבמוצהר הם מגייסים תרומות למען פרויקטים במדינה - הן פרויקטים תורניים חינוכיים, כמו תרומות לישיבות, והן מהתחום הכללי. הכוונה הנסתרת שלהם היא ליצור השפעה ותלות בממסד הנוצרי ולהשיג יכולת להתוות דרך למדינת ישראל.

הנוצרים הללו הם אנשים דתיים המאמינים שיום אחד יחזור אותו האיש ויפיע בעולם כמנהיג דתי של כלל האנושות, ובעיקר כמשיח לעם ישראל. התרומות שלהם מקדמות את תהליך ה"גאולה" כביכול של היהודים, המתקרבים על ידי כך לאמונה הנוצרית.

הנוצרים ידידי ישראל דואגים להעניק את תרומותיהם בפרהסיה, בטקס גדול המתקיים לשם כך, עם מכתבי תודה ממקבלי התרומות, כל זאת כדי לקדם את השפעתם. למוסדות זהו פיתוי גדול, מפני שמדובר גם בתרומות גדולות מאוד, ויש להצטער על כך שהשוחד מעורר עיני חכמים וגורם להם להרכין ראש בפני אנשי אותה דת, אשר בעטיה נשלחו למות ונשרפו חיים אלפי יהודים. יש לעמוד בזקיפות קומה ולדחות לחלוטין כל הצעה לתרומה.

³ פורסם בכ"ה טבת תש"ע

מכתב רבני ישראל

שלא לתת הכרה לרפורמיים כלל ועיקר

בתקופה האחרונה אנו רואים לדאבונו כי נפרצו גדרים שגדרו גדולי עולם וישנם כאלו המקיימים מכשמים ודיונים תורניים עם נציגים מהתנועה הרפורמית, כביכול יש לנו עמדם "שיח רבני משותף".

על כגון דא הזהיר שלמה בחכמתו: "נצר בני מצות אביך ואל תטש תורת אמך... לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה" (משלי ו, כ-כד), "הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה" (שם ה, ח).

כבר הנהיגו כל גדולי ישראל בדורות הקודמים ובדור זה ביחס לשיתוף פעולה חלילה עם התנועה הרפורמית כי- 'אין להרבות דברים על הסכנה הנוראה שיש בהצטרפות עם אנשים שלא מאמינים בתורה מסיני – בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה.' (הרב הראשי הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל)

וכי 'יש בזה חילול ה' נורא וגם סכנה מעשית שאנשי דלא מעלי, המתנגדים לשולחן ערוך יקחו חלק בדיון תורני הנוגע לתורה ומצוות ויר"ש. וכבר כתבו רבותינו להתרחק מהם בתכלית הריחוק, שהם מחבלים בכרם ה' צבא-ות' (הראשון לציון הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל).

אהבת כל יחיד ויחיד מישראל, גם כאלה שהתרחקו מקיום תורה ומצוות, ודאי בכל תוקפה היא עומדת בכל עת, אך אין בזה שום מתן היתר חלילה לשיתוף פעולה עם נציגים רשמיים של התנועה הרפורמית שעקרה תורה מישראל, ולוחמת גם כיום לעקור כל דבר שבקדושה בארצנו בגיור, בכותל, בנישואין בקדושת המשפחה ועוד.

ועל כן הננו לחזק את כל רבני ישראל וראשי המועצות הדתיות, שלא לשתף את הרפורמים בכל עניין ודבר של קודש ולעמוד איתנים לגדור גדר ולעמוד בפרץ כנגד הפוגעים בכרם ה' צבא-ות, הם הרפורמים הכופרים בתורה מן השמים, ומחטיאי הרבים חטא הרבים תלוי בהם.

ונזכה במהרה שיכירו וידעו כל ישראל כי משה אמת ותורתו אמת והיא חיינו ואורך ימינו.

הרב נחום נריה ראש ישיבת תורה בציון	הרב צבי שכטר ראש ישיבת רבנו יצחק אלחנן	הרב צבי ישראל טאו ישיבת הר המור	הרב חיים שטיינר ישיבת מרכז הרב	הרב דוב ליאור רב העיר קרית ארבע לשעבר
הרב מיכה הלוי רב העיר פתח תקווה	הרב דוד חי הכהן ראש מוסדות אורות התורה, בת ים	הרב דוד דודקביץ' רב הישוב יצהר וראש הישיבה	הרב שמואל אליהו רב העיר צפת	הרב שלמה אבינר נשיא ישיבת עטרת ירושלים
הרב שלמה לוי נשיא ישיבת קרית גת וראש הכולל בישיבת הר עציון	הרב אליקים לבנון ראש ישיבת אלון מורה ורב השומרון	הרב שמעון כהן ראש מוסדות בית מוריה, באר שבע	הרב ציון טוויל ראש ישיבת אריאל	הרב אליהו רחמים זייני ראש ישיבת אור וישועה, חיפה
הרב צבי קוסטינר ראש ישיבת מצפה רמון	הרב יהודה עמיחי ראש מכון התורה והארץ	הרב מרדכי נגארי רב העיר מעלה אדומים	הרב ישעיהו מייטליס רב העיר נהריה	הרב דני מילר ראש ישיבת עטרת נחמיה, תל אביב
הרב יהושע שפירא ראש ישיבת רמת גן	הרב יצחק שילת ראש ישיבת מעלה אדומים	הרב אמנון שוגרמן ראש ישיבת הגולן	הרב נחום רכל נשיא ישיבת רמת השרון	הרב יגאל קמינצקי רבו של גוש קטיף תובב"א

דבר העורכים

בחוברת זו הובאו מכתבים ומאמרים מרבני ישראל, העוסקים בדרכי הפסיקה בכלל, וכן בהסתייגות מדרך הפסיקה המחודשת בסדרת ספרי 'פניני הלכה' בפרט, וכן במאמרי הפסיקה וההנהגות הציבוריות שפרסם הרב המחבר בשנים האחרונות, המנוגדים לדרך פסיקת ההלכה המקובלת בישראל מדורי דורות.

פרסום קובץ מעין זה שלפניכם הוא דבר חריג מאוד. מוגש הוא לציבור בכאב רב.

דרכה של תורה שדברים מתבררים בשיח, ותלמידי חכמים של ארץ ישראל "מנעימים זה לזה בהלכה". קיבוץ דברי הרבנים והבאתם לעיני הציבור, אין בו משום רצון לכגוע ח"ו באופן אישי ברב המחבר, אלא להאיר את עיני הציבור לכך שעם כל התועלת שבהנגשת דברי ההלכה לציבור הרחב על ידי סדרת הספרים 'פניני הלכה', ישנה בעייתיות גדולה בדרכי הפסיקה של הרב המחבר, ובחריגה הלא-לגיטימית של הפסקים מאורחות פסיקת ההלכה המקובלות.

חשוב להבהיר מספר נקודות חשובות:

א. מאז ומתמיד היו מחלוקות בהלכה, "הללו אוסרים והללו מתירים, הללו מטמאים והללו מטהרים", אך ההסתייגות מהספרים 'פניני הלכה' איננה מחלוקת בפרטי הלכה שונים, אלא נקודה יסודית הרבה יותר, הנוגעת לכל דרך פסיקת ההלכה, שכל יסודה מושתת על מסורת הדורות ודרך העברת התורה מרב לתלמיד, מאז ימי משה רבנו ובמשך כל שלשלת הדורות. המעיין במאמרי הרבנים שבחוברת (ובמאמרים נוספים שפורסמו בענין) יראה דוגמאות רבות לחריגה מוחלטת מכללי הפסיקה המקובלים, בין בענייני הפרט ובין בעניינים הנוגעים לכלל ישראל.

ב. חשוב להוסיף כי רבנים רבים סוברים שהבעיה אינה רק בעיה פרטית של רב פלוני, אלא תופעה רחבה יותר. לכן פרסמו רבנים אלו כרוז כולל, המופיע בנפרד מחוברת זו, ומתפרסם על ידינו בימים אלו, ובו הם כותבים: "לצערנו אנו נתקלים בתופעה של תלמידי חכמים שלא שימשו כל צרכם, התוקעים את עצמם לדבר הלכה ללא בית אב וללא התייעצות, ואף מורים הוראות עצמאיות לציבור ללא סמכות, ומסתמכים על חוות דעתם האישית בלבד... לא זו דרכה של תורה שקבלנו מרבתינו מעתיקי השמועה מדור דור... הננו מודיעים בזאת לציבור, שאין לסמוך הלכה למעשה על פסיקות עצמאיות מסוג זה, אלא על כל אחד לפנות לפוסק מוסמך עובר לעשייתו". ישמע חכם ויוסף לקח.

ואם ישאל השואל, האם אין בדברים שהובאו בגליון זה משום לשון הרע? כבר אמר החפץ חיים בספרו (הלכות לשון הרע, כלל ד, סעיף י) כי במקום בו אדם רואה שישנו אדם אשר דבריו גורמים לאחרים לטעות ואף לעשות דברים רעים, "נכון לו לספר דבר זה לבנו או לתלמידיו ולהזהירם, שלא יתחברו עמו, כדי שלא ילמדו ממעשיו, כי העקר מה שהזהירה התורה בלשון הרע, אפילו על אמת, הוא אם כוננתו לבזות את חברו ולשמוח לקלוננו, אבל אם כוננתו לשמר את חברו שלא ילמד ממעשיו, פשוט דמותר ומצוה נמי איכא (גם כן יש)", ושם בבאר מים חיים הוסיף "ובכאן אין צריך הפרטים דלקמן בכלל י' " (של לשון הרע לתועלת).

ספר פניני הלכה רווח מאד, נגיש וקל לשימוש. מבוגרים ובני נוער רבים משתמשים בספרים האלה במשך שנים, והם נמצאים בכל ישיבה, מוסד ובית כנסת, וגם בבתי רבים. לאור זאת, קריאת הרבנים המטילה צל כבד על השימוש בספרי פניני הלכה מעמידה אנשים רבים מאד בבעיה: אז מה רוצים שנעשה בפועל? והאם יש בכלל סיכוי לשינוי ההרגל של הציבור?

משל למה הדבר דומה? בעבר רבים נהגו לעשן סיגריות. זה היה מצרך מבוקש, גורם הנאה, מפיג מתח, סמל של מעמד חברתי ועוד. כשהתברר שהעישון מזיק לבריאות, קשה היה להאמין שהרגלי העישון יוכלו להשתנות. אבל למעשה, בהסברה נכונה לאורך השנים, ב"ה העישון פחת בהרבה. אנשים מבינים את הסכנה ומוכנים לשלם מחיר של נוחות ושינוי הרגלים למען בריאותם.

אם כך קורה בשמירת הבריאות הגופנית, אין סיבה לחשוב שבבריאות הרוחנית לא ייתכנו שינויי הרגלים. והרי חז"ל לימדונו "גדול המחטיאו יותר מן ההורגו".

רוב לומדי פניני הלכה לא רוצים להיות בדווקא תלמידים של הרב אליעזר מלמד. הם רוצים להיות תלמידים של משה רבנו וממשיכי דרכו לאורך הדורות, ויצאו עד כה מנקודת הנחה שגם הרב אליעזר מלמד, כשאר רבנים, מביא בפניהם את התורה המסורה לנו מדור לדור. כמה צער ייגרם למי שיתברר לו שבהלכות רבות הוא נוהג, בטעות ובתום לב, בניגוד לכל הפוסקים.

כך למשל, מי שרוצה לדעת איך לצאת ידי חובת קידוש, לומד בפניני הלכה שצריך כוס בשיעור של 75 סמ"ק. לאחר שבת הוא יפתח ספרי הלכה רגילים ויראה שרוב ככל הפוסקים כתבו שהשיעור המינימאלי הוא 86 סמ"ק, ואמנם יש מי שכתב מעט פחות, אבל 75 סמ"ק זה רק בדיעבד. כמה צער ייגרם לו כשיגלה שבגלל ספר פניני הלכה הוא לא קיים מצוות קידוש, או לפחות לא קיים אותה כראוי, ואולי גם ברכת הקידוש היתה לבטלה.

מי שלומד הלכות ליל הסדר מפניני הלכה, ימצא שם שמצוות ארבע כוסות היא דווקא בין, ומיץ ענבים זה רק בדיעבד. כיהודי טוב הרוצה לצאת ידי חובה כנדרש, ידחוק את עצמו ואת בני ביתו לשתות ארבע כוסות של יין, גם אם הוא לא אוהב לשתות יין, ולמחרת ליל הסדר יגלה בכל הספרים הרגילים שפוסקים רבים סוברים שמיץ ענבים הוא לכתחילה, וגם נהגו כך בעצמם.

אם הרב מלמד היה מביא את שתי הדעות כמקובל בספרי הלכה, ומציין שדעתו להחמיר, היה לזה מקום. אבל בכלל לא להזכיר את דעתם של פוסקים רבים, ולבטל אותה כליל עד כדי לומר שחז"ל "לא העלו בדעתם שישתו מיץ ענבים", זה גם סילוף ההלכה, וגם פגיעה בבין אדם לחבירו. לגרום לאנשים לחשוב שהם חייבים לשתות דווקא יין, ולהעלים מהם את העובדה שפוסקים רבים סוברים שמיץ ענבים הוא לכתחילה, זה חוסר התחשבות.

מי שיצטרך לנסוע לבית חולים בשבת, יראה בפניני הלכה שעליו לנסוע לבית החולים הקרוב ביותר, ואסור לנסוע לבית חולים מקצועי יותר, אם הוא מרוחק יותר, למעט מקרים מיוחדים. וזאת, בניגוד לכל הפוסקים המתירים לנסוע רחוק יותר. כמה מצער לראות שגם בשאלות הקשורות לפיקוח נפש הרב מלמד פוסק בניגוד למקובל.

כך גם ביחס להלכות טהרת הבית והנהגות צניעות רבות בין איש לאשתו, כמה צער ייגרם לאדם שיגלה לאחר שנים שהרגלים שונים שהוא התרגל בהם מתוך הנחה שזו ההלכה המקובלת, הם דברים שגדולי ישראל סוברים שהם הרס ההלכה והרס גדרי הצניעות, וחלקם אף במכשולות של חששות איסורי כרת רח"ל.

רוב הציבור רוצים הלכה אותנטית, והשתמשו עד כה בספרי פניני הלכה מתוך הנחה שהם עונים על ההגדרה "הלכה אותנטית". כעת, משמתברר שזו סדרת ספרים חריגה מאד באופן חסר תקדים, מומלץ להשתמש בספרים אחרים, או לפחות לבדוק בספרים מקבילים לוודא שהדברים כתובים בצורה אחראית, נכונה ובהתאם למסורת גדולי ישראל.

מתניה אריאל וליאור פנחס

"כבוד חכמים הוא מעוז לתורה, ובאשר תכלית התורה עולה ע"פ כללה הגדול של העמדת עם ד' ע"פ כל הדרכים הנכונים לו, אם יארע שהשימוש של כבוד חכמים ע"י משגה בערך הכלל הזה יהפך לרועץ חלילה, חובה היא להגן, בהראות שאין חובת סמיכתנו על דבריו מוטלת עלינו, בהיות דרכו הכוללת עלולה להזיק לכל התכנית של תורת ד', אשר אמנם בטוחים אנו כי לא יטוש ד' את עמו.

ואם בדרך רחוקה ימצא מי מחכמי ישראל הנכשל בדעה הגדולה הזאת ונטה באיזה פרט מערכה הנשגב, עד מהרה יעירוהו רוב חכמי הדור, צדיקים וגדולי עולם המלאים דעת ויראת ד'. ע"כ לעולם יהי' כבוד חכמים ורוממות ערכם מגדל עז לישראל".

(מרן הראי"ה קוק זצ"ל, עין איה ברכות פרק ט, פיסקה שלא)